BIULETYN

NUMIZMATYCZNY

WARSZAWSKIEGO TOWARZYSTWA NUMIZMATYCZNEGO

1.

1 - 22.

WARSZAWA
1948 - 1953.

www.numizmatykkrakowski.pl

Komunikaty 1-12 Warszawskiego Towarz. Numizmatycznego 1948-1951.

68 str.

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

wykaz numerów.

r.1 datowany z dn.10.VIII.1948 r.stron 3 podpisany przez J.Jodkowskiego
r.2 " " 30.IX. " " 2 " "
r.3 " " 22.11. " " 2 " "
r.4 " " 20.XII. " " 4 " "
r.1/5/ " " 28.I. 1949 r. " 3 " "
r.2/6/ " " 18.II. " " 4 " "
r.3/7/ " " 25.III. " " 3 " "
r.4/8/ " " 22.4. " " 6 " "
r.5/9/ " " 24.V. " " 3 " "
r.6/10/ " " 15.VII. " " 3 " "

Na skutek śmierci S.P.Kustosza Józefa Jodkowskiego w wydawaniu Komu-
katów nastąpiła przerwa dwuletnia.W czerwcu 1951 r.powstał zalążek
dy Redakcyjnej który wznowił wydawanie Komunikatów.Ukazały się:

r.1/11/ datowany z dn.28.VI.1951 r. stron 11 podpisany przez Redakcję
r.2/12/ " " 3.XI. " " 7 " "

Z kolei redagowania komunikatów podjął się inż.Jan Szymoński.Pod jego
edakcją nie ukazał się jednak żaden komunikat.Przerwa trwała przez cały
ok 1952. W końcu tego roku ukonstytuowała się w Warszawskim Towarzyst-
le Numizmatycznym Rada Redakcyjna pod przewodnictwem dr.S.Szymańskiego.
decydowała ona przerwać wydawanie Komunikatów i przejść do wydawania
Biuletynu Numizmatycznego" zachowując jednakże bieżącą numerację daw-
ych Komunikatów.

W.T.

www.numizmatykkrakowski.pl

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 1 ..... 10.VIII.1948

Statut Warszawskiego T-wa Numizmatycznego został zalegalizowany na mocy decyzji Prezydenta.m.st.Warszawy z dn.5 listopada 1947 r. L.dz.01-3521/47 i T-wo wpisane zostało do rejestru Stowarzyszeń i Związków w Warszawie pod Nr 213.

Po ostatniej wojnie światowej pozostało przy życiu zaledwie kilkunastu członków dawnego T-wa Num.,to też zorganizowanie ponowne Towarzystwa napotyka na wielkie trudności.

Ze względu na konieczność rozpoczęcia planowych prac,niezbędnych dla ożywienia zainteresowania w dziedzinie numizmatyki dokooptowanie nowych członków jest jednym z najbardziej pilnych i niezbędnych zadań tymczasowego Zarządu T-wa.

Zgodnie z § 5 Statutu T-wa członkiem T-wa może być osoba o nieposzlakowanej opinji,polecona przez dwóch członków stowarzyszenia .Zarząd T-wa uchwalił przeto zwrócić się z gorącą prośbą do dawnych członków T-wa o kooptowanie nowych członków którzy winni nadesłać deklarację /na karcie pocztowej / tej treści:

1. Nazwisko i imię.
2. Adres.
3. Zawód /i miejsce pracy/
4. Rodzaj zainteresowań w dziedzinie numizmatyki / specjalność /.
5. Oświadczenie - z powołaniem się na dwóch członków WTN z podaniem ich adresów./Wszystko wyraźnie i czytelnie/.

Zgodnie z § 6 Statutu T-wa wpisowe wynosi 200 zł. dla członków zwyczajnych i opłata miesięczna - 50 zł.

W dn.20 września r.b. odbędzie się Walne Zgromadzenie WTN w świetlicy Muzeum Narodowego o godz. 18 - pierwszym terminie, względnie 27 września r.b. o godz. 18 tamże - niezależnie od liczby obecnych członków T-wa /zgodnie z § 11 Statutu T-wa /.

Wskazanym by było ażeby deklaracje nowych członków wpłynęły do Zarządu T-wa przed Walnym Zgromadzeniem.

WTN zamierza ogłosić drukiem będący obecnie w opracowaniu "S k o r o w i d z monet polskich",obejmujący panowanie Stanisława.Augusta,czasy porozbiorowe i najnowsze. W tym celu Zarząd T-wa zwraca się do członków i sympatyków T-wa o nadsyłanie informacji - możliwie najbardziej wyczerpujących - o wszelkich

www.numizmatykkrakowski.pl

zastępczych jednostkach pieniężnych, jakie ukazały się w okresie ostatniej wojny /były np. papierowe w 1939 r. w Łodzi, metalowe - tamże bite dla Ghettа /. Ròwnież WTN pragnęło by zgromadzić wiadomoòci o pieniądzach zastępczych w obdzach, ktòre jako "Polonica" winny byc uwzględnione w projektowanym "Skorowidzu". Pożądane są wiadomoòci o emisjach, materiale, odmianach oraz adresy posiadaczy, mogących je udostępnic dla sporządzenia do - kładnych i szczegòłowych opisòw - względnie reprodukcji.

W "Skorowidzu" mają byc podane ceny orientacyjne monet z XVIII - XIX w., lecz z roku 1939 / wg cennikòw aukcyjnych, względnie płaconych przez znanych zbieraczy za monety w b.dobrym stanie /.

"Skorowidz" omawiany niezawodnie stanie się pożytecznym podręcznikiem dla zbieraczy, jak rònież dla zbioròw publicznych gdzie czynione są zakupy wg całkiem nieuzasadnionej oceny.

W okresie ostatniej wojny światowej ukazały się medale niemieckie, tyczące się Polski, a więc na zajęcie Gdańska i Sląska Gòrnego, jako też i inne, ktòre dotychczas nie były dokładnie opisane i publikowane. O niektòrych medalach niemieckich pisał L. Ròżdżyński w "Il. Kurierze Polskim" /Nr 98-1946 /.

---

patrz str. 5.

W związku z uruchomieniem Mennicy P. w Warszawie w 1946 r został wybity medal pamiątkowy o òrednicy - 35 mm. Nakład 150 szt.

600-lecie Bydgoszczy w 1946 r. zostało uczczone przez wybicie medala wg projektu prof. Pawełko. Ponieważ jedna ze sztanc podobno uległa pęknięciu należałoby ją ustalic ilosc wybitych egzemplarzy i w jakim metalu były bite.

Staraniem Gł. Komitetu Kościuszkowskiego i T-wa Numizmatycznego w Krakowie został wybity / w Mennicy P. w Warszawie/ medal Kościuszkowski w czystym srebrze /500 egz./ wg projektu prof. F. Kalfasa. Medal o òrednicy 62 mm waży 135 g. Cena 1000 zł. /dla członkòw T-wa Num. w Krakowie - 900 zł./. Można nabyc w Muzeum Narodowym w Krakowie /Sukiennice /.

Radiostacja warszawska nadała w marcu i kwietniu r.b. dwie pogadanki Jòzefa Jodkowskiego, Kustosza Gabinetu Num. Muzeum Narodowego w Warszawie, p.t. "Szanujmy dawne monety " i "Ratujmy wykopaliska monet.

---

www.numizmatykkrakowski.pl

W "Il.Kurierze Pol." /Nr 108,1946/ ukazał się artykuł .Różdżyńskiego p.t. "Przywilej lokacyjny nadbrdzianskiego grodu: ydgoska mennica ."

Korespondencję w sprawach T-wa czasowo uprasza się kierować od adresem : Muzeum Narodowe w Warszawie - Gabinet Num. dla .T-wa Num.-

Za Zarząd :

/-/ Józef Jodkowski
/-/ inż.Antoni Hubert

www.numizmatykkrakowski.pl

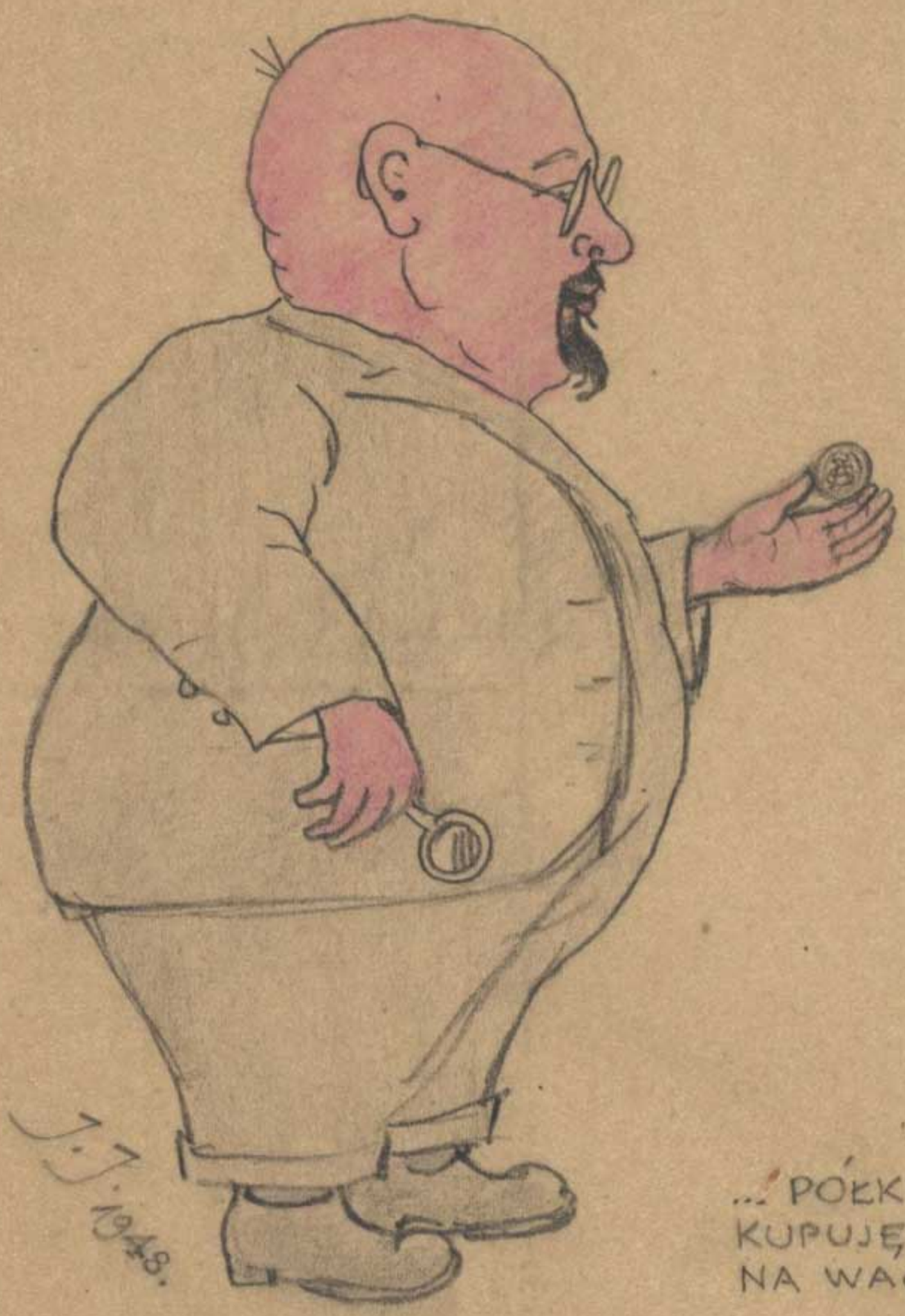

J. J. 1948.

...! PÓŁKOPKI
KUPUJĘ TYLKO
NA WAGĘ...

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 2 30.IX.1948

20 września r.b.na Walnym Zgromadzeniu WTN zostały dokonane zmiany w składzie Zarządu T-wa,którego skład jest następujący: Józef Jodkowski - Prezes,inż.A.Hubert - VPrezes,K.Czerwiński-Skarbnik,inż.W.Terlecki - Sekretarz i St.Hoppe - Bibliotekarz.

Uchwalono,by Komisię Redakcyjno-Wydawniczą reprezentował w Zarządzie Dyr.inż.T.Kałkowski.

W skład Komisji Rewizyjnej zostali wybrani: płk.W.Buś,St.Niewiecki i A.Szemiothowa.

Ustalone zostały terminy następnych zebrań T-wa,poprzedzonych posiedzeniami Zarządu - 4 października i 8 listopada r.b.o godz.18 w świetlicy Muzeum Narodowego.

Nakład medala na otwarcie Mennicy P.wynosił 150 egz..Został wyczerpany,ponieważ był przeznaczony wyłącznie dla ~~dla~~ obecnych na uroczystości otwarcia Mennicy (30.III.1946).

W zbiorze człTWN St.Niewieckiego znajduje się medalion na zajęcie Bydgoszczy przez Niemców w 1939 r.o średn.78 mm,brąz. Lany.W otoku dokoła herbu miasta napis gotycki: BROMBERG IST DEUTSCh x (swastyka)5.9.1939.x.Został zaprojektowany w charakterze średniowiecznej pieczęci.

WTN posiada skromną biblioteczkę,którą Zarząd zamierza kompletować i w tym celu zwraca się do członków T-wa z prośbą o składanie w darze posiadanych dubletów,a autorów o nadsyłanie prac własnych - nawet w formie wycinków prasowych.

Czł.WTN L.Różdżyńskiemu Zarząd składa podziękowanie za ~~za~~ zapoczątkowanie darów w postaci 2 artykułów,wymienionych w Kom. Nr 1.

Przy T-wie Archeologicznym we Wrocławiu,którego wspaniale wydany rocznik I pt "ARCHEOLOGIA"(1947) ukazał się na półkach księgarskich,powstaje SEKCJA NUMIZMATYCZNA.Przewodn.Sekcji i redaktorem projektowanego biuletynu Sekcji jest dr Marian Haisig,sfragistyk,doc.uniw.wrocł.(Wr.,Karłowice,ul.Ujejskiego 11, m.2).

Członkowie WTN za minimalną opłatą czł.,po nadesłaniu deklaracji,mogą otrzymywać wydawnictwa wym.T-wa bezpłatnie.

www.numizmatykkrakowski.pl

Szczegóły zostaną dodatkowo zakomunikowane członkom WTN po rozesłaniu komunikatu Nr 2.

Zasługuje na uwagę artykuł, oznaczony lit.T., w "Kurierze Popularnym" (Łódź, Nr 3Ci, 5.XI.1947) pt "Dar łodzianina dla Muzeum Narodowego. Monety przeznaczone na stop okazały się bezcenną kolekcją numizmatyczną." Były to talary z XVII w. (33 kg). Polskich zaledwie 15 i 1 z kontrasygnatywą moskiewską "1655", kilkadziesiąt pomorskich i saskich, związanych z Polską, śląskich, a reszta - niemieckie. Jednakże znaczna ilość piedfortów o wadze 2,3,4,5,6,8 i 10 talarów (290 g!) podnosi znacznie wartość zbioru, który faktycznie jest tylko fragmentem większej i to wielkiej całości.

Ofiarodawca, Bogumił K a n t o r, za ten cenny dar dla Muzeum Narodowego został odznaczony przez Ministra Kultury i Sztuki złotym Krzyżem Zasługi.

I Lista członków T-wa Numizmatycznego w Warszawie

AUMILLER Józef	Warszawa	Dobra 2 m.3, ew. Miodowa 3-prac. Kuleszy
BARTOSZEWSKI Władysław	"	Bielańska, N. Bank Polski
BORKOWSKI Jerzy	Krośniewice k/Kutna	Apteka
BUŚ Włodzimierz, płk	Warszawa,	Smulikowskiego 5 m.2
CHYLINSKI Edward	"	Grochów, Kaleńska 5
CHYLINSKI Józef	"	" "
CZERWINSKI Konstanty	"	Al. Jerozolimskie 41
DĄBROWSKI Wacław	"	Żoliborz, Słowackiego 25, m.8
GŁUCHOWSKI Włodzimierz	Łódź	Tkacka 6, ew. Apteka-Narutowicza 6
HOPPE Stanisław	Warszawa,	Żolibórz, Czarnieckiego 55
HUBERT Antoni, inż.	"	Poznańska 14 m.20
JODKOWSKI Józef	"	Muzeum Narodowe
KAŁKOWSKI Tadeusz, inż.	Katowice,	Słowackiego 41/43 m.10
KORAL Ignacy, płk.	Warszawa	Jaworzyńska 6
NIEWITECKI Stanisław	Bydgoszcz,	Jagiellońska 2 m.17
PLEVICKI Mieczysław	Warszawa	Żolibórz, Krasińskiego 29, m.68
ROŻDŻYŃSKI Leon	Płonowo, powiat	Tuchola (Pomorze)
SKRZYŃSKI Cyprian	Konstancin,	Warszawska 18
SZELICHOWA Anna	Warszawa	Muzeum Narodowe
SZROBARSKI Ludwik	"	Mokotów, Tyniecka 26 m.2
TORLECKI Włodzimierz, inż."		W. Dyr. Odbud. Chocimska 35
WIĘCKOWSKI W	Celestynów,	osiedle Stara Wieś 23
WYRZYKOWSKI Edward	Chełm Lubelski	(?)
WDOWISZEWSKI Zygmunt, dr	Toruń, Ratusz,	Muzeum Miejskie

Nr konta WTN w PKO będzie podany w następnym komunikacie

W Poznaniu ukazały się medale:

I. Av. Napis: 1941/MAJDANEK/1944 i w otoku: HISTORII - IAKO DOKUMENT NARODOWI - NA WIECZNĄ HANBĘ.

Rv. Skłębienie ciał ludzkich i podpis artysty: JOZEF GOSŁAWSKI 1944. Lany w brązie. Czł. WTN W. Głuchowski posiada jedyny egz. w srebrze. Srednica - 80 mm.

2. Av. Siedząca postać króla z opuszczonym w dół mieczem na tle tarczy. Napis w otoku: BOLESŁAW CHROBRY.

Rv. Stylizowany krzyż i daty: 992/1018/1025/1945 i monogram RP. W otoku: WIELKIEMU WŁODARZOWI ZIEM ZACHODNICH. Po bokach krzyża: 1940 (!?) - Józef Gosławski. Lany. Brąz. Wym. jw.

Józef Jodkowski, Prezes WTN

www.numizmatykkrakowski.pl

7

K O M U N I K A T Y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 3 22. XI. 1948

6 grudnia r.b.o godz.17 odbędzie się posiedzenie Zarządu T-wa i zebranie dyskusyjne w związku z nadesłanym przez inż.T.Kałkowskiego projektem specyfikacji medali polskich i selekcji monet oraz medali (kwestie nomenklatury).

Dyrekcja Narodowego Banku Polskiego zgodnie z wnioskiem Zarządu T-wa nadesłała 20 kompletów wzorów znaków pieniężnych PKRP,Banku P., okupacyjnych i N.Banku P. (z nadrukiem"Wzór") dla członków T-wa,posiadających zbiory pieniędzy papierowych.

Do Komitetu Wykonawczego Roku Szopenowskiego zgłoszone zostały następujące wnioski T-wa:

1. 100-lecie zgonu F.Szopena należy uczcić wybiciem medala pamiątkowego,przeznaczonego dla zbieraczy,dostępnego też dla szerszej publiczności.

2. Ustanowić medal pamiątkowy - nagrodowy - z podobizną F.Szopena dla szkół muzycznych.

3. Dla zwiedzających Żelazową Wolę wybić medalik (żeton) pamiątkowy - w celach propagandowych.

Niezależnie od tego Zarząd T-wa zwrócił się do Ministerstwa Skarbu z prośbą o wybicie pamiątkowej monety polskiej w srebrze wartości obiegowej np 100 złotych w pewnej ograniczonej ilości egzemplarzy.

Należałoby również uczcić w tenże sposób 150-lecie urodzin naszego wieszcza - A.Mickiewicza.

W roku przyszłym mają być wydane członkom T-wa l e g i t y m a c j e.Otrzymają je tylko ci członkowie T-wa,którzy: a)opłacili składki czł.za r.b. i b) przynajmniej za I kwartał 1949 r. oraz c) nadesłali fotografie (w l egz.) do legitymacji.

K o n t o w PKO w najbliższym czasie nie będzie otwarte.Członkowie zam.T-wa proszeni są o nadsyłanie składek pod adresem: W-wa,Muzeum Narodowe z podaniem na odwrociu przekazu że jest to składka czł.dla W.T-wa Num.

Nowi członkowie W.T.Num.:

KARCZEWSKI Józef,Warszawa,Langiewicza 31
HAISIG Marian dr.,Wrocław,Karłowice -ul.Ujejskiego 11
NAJDER Marceli, Bolesławiec Śląski - Apteka
OSIŃSKI Tadeusz dr, Warszawa, BGK
ŻMIGRODZKI Zbigniew,inż.,prof.polit.warsz.,W-wa,Akademicka 3,m.42

www.numizmatykkrakowski.pl

Na 75-lecie P.Akademii Umiejętności został wybity medal:
Av.W perełkowym otoku napis: XV/LUSTRIS/FELICITER/PERACTIS/
MDCCCLXXIII/ MCMXLVIII/ i dokoła .ACADEMIA.LITTERARUM.ET.
SCIENTIARUM.POLONIA.

Rv.Popiersie w 3/4 wprawo,z prawej strony u szyi symboli
ny glob,a dokoła napis: NICOLAUS.COPERNICUS.QUISOLEM.STARE.
MOVERI.IUSSIT. W srebrze o średn.60 mm.Bity w złocie dla P
Rzpl. Projektował prof.F.Kalfas.

Na internowanie Dywizji Strzelców Polskich w Szwajcarii
został wybity medal:

Av. W trzech ramionach krzyża pojednej literze: DSP i w
czwartym daty: 1940 1945 i w środku Orzeł polski.Dokoła na
L'INTERNEMENT EN SUISSE.INTERNOWANIE W SZWAJCARII.INNTERNIE
RUNG IN DER SCHWEIZ.Ponadto pomiędzy ramionami krzyża czter
trąbki,jako znaki dywizji pieszej.

Rv. Na tle gór dwie postacie żołnierzy polskich,z których
jeden trzyma książkę,a drugi łopatę,-jako symbole prowadzo-
nych w obozie kursów naukowych i fachowych.

Medal projektował Bogdan Garliński,a wykonała firma szwa
carska Huguenin w Le Locle. Bity w srebrze i brązie. Sr.?

(Podał dr Tadeusz Osiński)

W uratowanej przez inż.A.Huberta części b i b l i o t e
k i T-wa z 1939 r.znajdujemy,co następuje:

Stronczyński K.Monety Piastów i Jag.3 t.Piotrków 1883-5
Gumowski M. Podręcznik numizm.pol.Kr.1914
Monety i medale.Kr.1916
Zaczęło się od grosza.Lwów 1933
Numizmatyka litewska.Kr.1920
Medale i odznaki Kościuszk.Kr.1917
Dzieje mennicy krakowskiej.Poznań 1927
Matto C.Numismatik Baltimail.Narwa 1931
Dmochowski J.Mikołaja Kopernika rozprawy o monecie oraz De-
cjusza traktat o biciu monety.1934
Kniłko A.Włosi w Polsce.Boratini.Kr.1923
Kopera F.Monety znalezione w Kniszkach.Kr.1897
Kostrzębski W.Błędne drogi w zbieraniu num.pol.Kr.1896
Kowoliński T.Katalog medali religijnych.Kr.1887
Zakrzewski Z.O brakteatach z nap.hebr.Kr.1909
Ulanicki W.O połkopku litewskim.1897
Pamiętnik drugiego zjazdu numizm.i medalogr.pol.P.1930
A.-O pieniądzu polskim."Naokoło Świata."
Waga A.Nazwiska monet. W.1850
Plage K.Monety bite w miedzi w panow.St.Aug.W.1897
" Okres St.Aug.w historii num.pol.Kr.1913
Wittyg W. Wykopalisko Mianowskie. W.1890
Wiad.Num.-Arch. 1909,NN 5-9
1914 " 8
1915 " 9-11
1917 " 1-2
1928-1933, 1936- 1937
Zapiski Numizm. 1926 i 1928 (zdekompl.)
Mennica P.w W-wie.Sprawozd. 1924-1934
Katalog wyrobow 1935 i mały
Sprawozd.Gab.Num.1927-1930
Katalogi: C.Fock - 651,Reichman- 1912, Rosenberg - 1904,1911
1911 i 1912,Helbinga - 1903,1912,1913 i 1920,
Hessa,1910,1911,1912 (3),1913 i 1920,Balla-1933

Wykaz darów będzie podany w następnym n-rze "Kom."

P r e z e s
(-)Józef Jodkowski

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 4 20.XII.1948

Zebranie dyskusyjne w związku ze zgłoszonym przez czł.T-wa Dyr.inż.T.Kałkowskiego projektem klasyfikacji medali polskich (również nomenklatury) odbędzie się w d.10 stycznia 1949 r. o godz.17 w świetlicy Muzeum Narodowego. Pożądany jest najliczniejszy udział czł.T-wa.

Biuro Komitetu Wyk.Roku Szopenowskiego 1949 powiadomiło Zarząd T-wa, że wnioski T-wa w sprawie wybicia medali ku czci Fr. Szopena zostały zaakceptowane.

Ministerstwo Skarbu (Dep.Obrotu Pieniężnego) komunikuje, że ze względu na obowiązującą dotychczas ustawą monetarną wybicie zaprojektowanej przez Zarząd W.T-wa Num.monety pamiątkowej jest obecnie niemożliwe.

Skarby monet rzymskich na terenie woj.łódzkiego.

W tomie II "Biblioteki Archeologicznej", wydanej ostatnio staraniem Pol.T-wa Archeologicznego we Wrocławiu, znajdujemy pracę Wł.Kasińskiego pt. Zestawienie importów rzymskich z obszaru województwa łódzkiego." Monety rzymskie zestawione są w osobnym rozdziale. Autor wskazuje 29 miejscowości, w których znaleziono bądź luźne monety, bądź też większe skarby.

Członkowie W.T-wa Num., którzy zgłosili swój akces do Pol.T-wa Archeolog. otrzymują tę pracę bezpłatnie. (T.Kałkowski)

Numizmatyka - zapomniana nauka?

We wrocławskim "Zwierciadle" (Nr 42 z r.b.) czł.T-wa Dyr.inż. T.Kałkowski z Katowic umieścił pod powyższym tytułem artykuł ilustrowany, w którym słusznie stwierdza bagatelizowanie i nawet ignorancję w zakresie numizmatyki w najnowszych pracach historycznych, tyczących się przeszłości Polski.

S.p.Karol Hallama.

W październiku r.b. zmarł w Żywcu, w sędziwym wieku, śp Karol Hallama, em.kierownik urzędu poczt. Należał On do tych nielicznych zbieraczy, którzy gromadzą swoje zbiory z przeznaczeniem do zbiorów publicznych muzealnych. Jeszcze w r.ub. przekazał On cały swój zbiór monet starożytnych w ilości około 2.500 egz. do Muzeum Narodowego w Krakowie, które zapewne poda do wiadomości publicznej opis zbioru.

"O dukatach, czerwonych złotych i sowerenach".

Pod tym tytułem ukazał się w "Ilustr.Kurierze Polskim" (Nr 293 z d.25.X.r.b.) artykuł mgr K.Reissa, w którym zmuszeni jesteśmy sprostować pewne nieścisłości, tyczące się monet złotych Polski Odrodzonej. Na zamówienie Banku Polskiego były bite tylko 10 i 20-złotówki (z Chrobrym) wg projektu Z.Trzcińskiej-Kamińskiej z r.1925-go. Cena 10-złotówki (wg Berezowskiego) wynosiła 17 zł. Monety p r ó b n e były bite nawet 100-złotowe, jak chociażby wg projektu Szukalskiego (również w 1925 r.-w srebrze i brązie), dziś poszukiwane i bardzo cenione przez numizmatyków. Żałować należy, że ten wyjątkowo oryginalny projekt Szukalskiego (z Kopernikiem) nie został zrealizowany, chociaż sztance już były wykonane!

www.numizmatykkrakowski.pl

10

Waga 10-złotowych monet wynosi - 3,225 g, a 20 zł.-6,451 g. Średnica: 19 i 21 mm.

W 1926 r.wybito: 10 zł.- 50.850 szt.
20 zł.- 27.240 szt.

Znaczna część tych monet zachowała się dotychczas.W 1939 r. w prywatnym posiadaniu było 10 zł.- 6.340 egz.,a 20 zł.-2.730 szt. Reszta - w Skarbcu Emis.Banku Polskiego.

Według nowej ustawy (13.X.1927),zmieniającej system monetarny,monety 25,50 i 100 zł.nie były bite. Znane są tylko próby.

Skarb monet z XI w.

W czerwcu 1947 r.P.Muzeum Archeologiczne w Warszawie otrzymało wykopalisko monet z połowy XI w.,pochodzące z Dzierząźni (gm,Sarnowo,pow.Płońsk) wraz z naczyniem glinianym,w którym zostało znalezione.

Aczkolwiek upłynęło sporo czasu od daty otrzymania przez P.M.Arch.tego niezmiernie cennego wykopaliska jednakże dotychczas brak o nim komunikatów w prasie.

Wykopalisko to zawierało 12 bryłek srebra i t.zw.siekanców oraz przeszło 280 monet srebrnych (głównie obcych),a m.in.denar,bity przez Chrobrego w okupowanej przezeń Pradze czeskiej (1003 - 1004) z imieniem mincerza Chrobrego - Omeriza.

Zasadniczo przekazywanie monet do muzeów,nie posiadających fachowców- numizmatyków nie jest celowe. Sprawa ta wymaga uregulowania przez władze nadzorcze i konserwatorskie - szczególnie w stosunku do monet średniowiecznych. Zespół tak wyjątkowy,jak skarb z X-XI w. nie może być li tylko elementem dekoracyjnym i n-rem inwentarzowym. Zanim wykopalisko zostanie dokładnie i szczegółowo zbadane oraz opublikowane,-należy ogłosić w prasie komunikat z podaniem,gdzie zostało znalezione,co zawiera (dane ogólnikowe) i gdzie przechowuje się.Dla specjalistów winno być zawsze dostępne. Inaczej wyrządza się krzywdę numizmatyce,jako nauce - szczególnie przy dzisiejszym ustosunkowaniu się do tej dziedziny wiedzy nawet naukowców.

Moneta z "wizerunkiem" Sieciecha?

W pracy dr Karola Maleczyńskiego,profesora uniw.wrocławskiego,p.t.BOLESŁAW KRZYWOUSTY (Kraków 1946,s.17)znajdujemy, co następuje:

"...nie może natomiast o podobnych zamierach)tronowych aspiracjach Sieciecha) świadczyć fakt bicia przezeń monety z własnym wizerunkiem. Choć monety z obrazem i napisem Sieciecha są w numizmatyce polskiej unikatem swego rodzaju....."

"Niemogąc w żadnym z dzieł numizmatycznych znaleźć wzmianki o monecie Sieciecha z jego własnym wizerunkiem,- pisze czł. T-wa Dyr.T.Kałkowski- zwróciłem się latem r.b. listownie do prof.K.Maleczyńskiego z prośbą o bliższe informacje,tyczące tego sensacyjnego odkrycia. Odpowiedzi nie otrzymałem. Niedawno widziałem się z nim osobiście. Zainterpelowany przezemnie w tej kwestii,prof.K.Maleczyński nie udzielił konkretnej odpowiedzi,powołał się tylko na Corpus Nummorum M.Gumowskiego. Stwierdziłem,że tam monety z wizerunkiem Sieciecha nie ma."

Wobec powyższego dyr.inż.T.Kałkowski zgłosił w d.6 b.m. formalny wniosek o zwrócenie się do prof.K.Maleczyńskiego z prośbą o informacje w sprawie rewelacyjnego odkrycia."Jest naszym statutowym obowiązkiem - stwierdza inż.T.Kałkowski- dbać o to,aby wzmianki numizmatyczne w dziełach naukowych odpowiadały istotnemu stanowi faktycznemu i nie wprowadzały w błąd szerokie masy czytelników."

---

www.numizmatykkrakowski.pl

.Tadeusz Ka>kowski
ektor Odbudowy Kolei
Państwowych
K a t o w i c e

wackiego 41/43 m.10.

10a

W Katowicach,dnia 23.czerwca 1948.

Wielmożny Pan
Prof.Dr.Karol Maleczyński
Profesor_Uniw.Wroc>awskiego
W r o c > a w
Szewska 49 - Instytut Historii

Wielce Szanowny Panie Profesorze !

Jako stary i zapalony numizmatyk pozwalam sobie zwrócić się do WPana Profesora z jak najbardziej uprzejmą prośbą o >askawe wyjaśnienie,dotyczące/ monety z wizerunkiem palatyna Sieciecha. W dziele:Boles>aw Krzywousty" na stronie 17 czytam dos>ownie:

".....fakt bicia przezeń monety z w>asnym wize-
"runkiem. Choć monety z obrazem i napisem Sieciecha
"są w numizmatyce polskiej unikatem swego rodzaju."

Być może,że nie dysponuję dostatecznie obszerną literaturą ale nie przypominam sobie wogóle,abym gdziekolwiek widzia> ryciny monet z wizerunkiem Sieciecha. W "CORPUS NUMMORUM" prof.Gumowskiego monet tych nie znajduję,będą one zatem niela- lada rewelacją,jeżeli dowiemy się, w jakim skarbie i gdzie je znaleziono.

Będę WPanu Profesorowi niezmiernie zobowiązany za >askawe objaśnienie w tym względzie.

Przy sposobności proszę o >askawe przyjęcie wyrazów mego wysokiego szacunku, z jakim pozostaję,zawsze - jeżeli chodzi o numizmatykę- do wzajemnych us>ug gotowy

www.numizmatykkrakowski.pl

Gabinet Numizmatyczny w Łodzi

12 grudnia 1948 r.przy Miejskim Muzeum Prehistorycznym w Łodzi (Plac Wolności 14,I p.) został otwarty Gabinet Numizmatyczny.O zapoczątkowaniu zbiorów numizmatycznych w Łodzi podał wiadomość "Dziennik Łódzki" z d.23.X. 1948-Nr 293,a mianowicie,że M.Muzeum Prehistoryczne już zdobyło około 6.000 egz.monet głównie antycznych i średniowiecznych oraz zbiór prywatny inż.Kleina z Palestyny.

W łódzkim Gabinecie Num.niezawodnie najważniejszą rolę odegrywać będą monety,znajdywane w terenie czyli w zasięgu działalności M.Muzeum Prehistorycznego i te monety stanowić będą istotną wartość dla nauki.Gromadzenie monet antycznych i średniowiecznych przy braku specjalistów - szczególnie dla monet z X-XI w.- zasadniczo w muzeach prowincjonalnych nie jest wskazane,ponieważ tylko większe zespoły dają możność rozpoznania monet z pewnego okresu (np celtyckich,bosforskich- kolonii greckich z nad morza Czarnego,kalifów wschodnich,naśladownictw anglo - saskich).Stwierdzić również należy brak podręczników dla wielu monet.

Większe zbiory muszą być na razie tylko w Warszawie i Krakowie,gdzie posiadamy specjalistów w zakresie chociażby numizmatyki antycznej.

Wiadomości prasowe o znaleziskach monet,które trafiają do muzeów prowincjonalnych,dają możność dotarcia do tych monet.Powstanie przeto nowej placówki w Łodzi witamy z radością. Zarząd W.T-wa Numizmatycznego przesłał w dniu jej otwarcia życzenia najpomyślniejszego rozwoju.

Dyrektorem M.Muzeum Prehistorycznego w Łodzi jest prof.dr Konrad Jażdżowski.

Wskutek uszkodzenia powielacza przy odbijaniu str. I-ej "Kom." nastąpiła dłuższa przerwa,powodująca opóźnienie w wysyłce.

W związku ze Świętami Bożego Narodzenia i Nowego Roku Prezydium Zarządu T-wa zasyła wszystkim Członkom T-wa najlepsze życzenia.

P r e z e s
(-) Józef Jodkowski

www.numizmatykkrakowski.pl

We Fromborku zostało otwarte Muzeum im. K o p e r n i k a. Wysoce było by pożądanym, ażeby Czł.T-wa, posiadający przypadkowo medale i medaliony /w dobrym stanie/, jak również inne pamiątki, tyczące się znakomitego uczonego i jednego z projektodawców reformy monetarnej za Zygmunta I, zechcieli złożyć w darze dla Muzeum Kopernika.

Również pożądane są szóstaki Zygmunta I, bite dla ziem pruskich. a inne monety nie?

NUMIZMATYKA ŚLĄSKA

Pod tym tytułem ukazał się w katowickiej "Trybunie Robotniczej" /Nr 172 z d.1.VII r.b./ artykał Tadeusza Potemskiego, w którym autor w wielkim skrócie podaje dzieje pieniądza na Śląsku.

Z żalem stwierdzić należy brak obszernych opracowań w zakresie numizmatyki śląskiej.

Wprawdzie średniowieczem zajmował się M.Gumowski, lecz obecnie odczuwać się daje wogóle brak prac numizmatycznych, tyczących się Śląska, ponieważ nawet niemieckie już dawno są wyczerpane.

Cyfry lub znaki na pieniądzach.

Na dwuzłotówkach lub innych pieniądzach wyciskano cyfrę nowo narodzonego, taki pieniądz chowano, z czasem przychodził znowu w obieg. Mogły być takowe pamiątki i z powodu ślubów; Najwięcej podobnych spostrzegać się daje na monetach Stanisława Augusta. Drugi jeszcze powód znaczenia pieniądza był: kiedy do opłacania fabryk, robocizny, samowolnie z dobrach czyich, mieście lub kluczu. podniesiono wartość rzeczywistą, ile się podobało, potem wykupywano, a jeżeli to podług uczynionej obietnicy było zaniechanem, tracił na tem biedny pracujący, zyskiwał właściciel: gdy grosz, trojak, złotówkę, za obrębem swej włości, jak rzeczywista ich wartość była, przymuszonym był wydać.

/Ł.Gołębiowski. Domy i dwory. Warszawa 1830, s.267/.

DARY DLA BIBLIOTEKI T-WA.

W.Dąbrowski: Gumowski M. Monety i medale. Kr. 1910
" Medale i odznaki kościuszkowskie Kraków 1917
" Pieczęcie królów polskich. K. 1910 /brak tab. 25, 27, 28, 41, 47 i 48/
Z.Wdowiszewski: " Mennica toruńska. Toruń 1934
W.Głuchowski: Komun. Nr 10 /1937/ Muzeum Mennicy polskiej
Sprawozd. Mennicy P. 1924-1926
L.Różdżyński /prace wł./: Skarby w ruinach mennicy bydgoskiej. /Bydgoszcz 1939/
O trojakach czyli dutkach bydgoskich /1594-1601/. /Odbitka/.
O zbieraniu i zbieraczach numizmatów oraz o zbiorach numizmatycznych w Bydgoszczy. /Odb. z Przeglądu Bydg. 1937/
T.Kałkowski: Polkowski I. Wizerunki niektórych numizmat. rzadkości monet polskich. Kr. 1888.
" Decouverte a Głębokie. Gn. 1876
Beyer K. Wykopalisko wieleńskie. P. 1876.

Prezes /-/ Józef Jodkowski.

www.numizmatykkrakowski.pl

.Tadeusz Kałkowski
ktor Odbudowy Kolei
Państwowych

K a t o w i c e

ackiego 41/43 m.10.

12a

W Katowicach,dnia 10.lutego 1949.

Wielmożny Pan
Profesor Historii
w Gimnazjum Państwowym
B i e l s k Podlaski

otyczy znaków pieniężnych
apierowych getta bielskiego.

Wielce Szanowny Panie Profesorze !

Załatwiam się krótko. Jestem starym numizmatykiem, członkiem trzech Towarzystw Numizmatycznych krajowych: w Warszawie,Krakowie i Wrocławiu i organizatorem życia numizmatycznego w Polsce powojennej.

Doszła mnie ostatnio wiadomość, że w czasie okupacji germańskiej było w Bielsku Podlaskim getto żydowskie w którym obowiązywał germański pieniądz papierowy,podobno w walucie rosyjskiej /??!!/.Podobno Muzeum Żydowskie w Warszawie posiada fotografie takich banknotów.

Pozwalam sobie zatem zwrócić się do Pana Profesora, jako do lokalnego mistrza historii z jak najbardziej uprzejmą prośbą o łaskawe poinformowanie mnie, do kogo mógłbym się zwrócić,aby w tej sprawie otrzymać ścisłe informacje zarówno co do samego faktu istnienia takich papierowych znaków pieniężnych,jak i otrzymania pewnej ilości tychże, w drodze kupna,lub wymiany za inne okazy numizmatyczne.

Pośrednictwo w tej sprawie Pana Profesora byłoby przezemnie mile widziane i byłbym skłonny, w zamian za bony /możliwie pełną ich serię/ dać dla Pana lub dla Gimnazjum wartościowy zbiorek monet polskich,niezależnie od pewnej skromnej ceny kupna tych bonów za gotówkę Jest w tym wszystkim poważny interes naukowy,aby ująć w cyfry i fotografie okazy,mające znaczenie dla dziejów naszej ostatniej wojny i okupacji germańskiej.

Załączam pocztówkę na pierwszą,choćby nawet ogólną odpowiedź Pana Profesora,za którą serdecznie dziękując, polecam się łaskawej pamięci i pozostaję

z wyrazami wysokiego szacunku

formacji można może
sięgnąć:
magistracie,banku,
sie komunalnej,
nieszczan bielskich,
że u ocalonych Żydów,
órzy byli ofiarami getta.

Oczywiście nie nadeszła żadna odpowiedź.

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 1 (5) 28. I. 1949

Zebranie dyskusyjne czł.T-wa,poprzedzone posiedzeniem Zarządu,odbędzie się w d.7 lutego r.b.,o godz.17 w świetlicy Muzeum Narodowego.

Członkowie T-wa proszeni sią o zgłaszanie dubletów num. i nadsyłanie wykazów dezyderatów,które ew.mogły by być podawane w "Komunikatach" T-wa.

WALNE ZGROMADZENIE Tówa odbędzie się w d.7.marca r.b.o godz. 17,j.w. Na porządku dziennym: sprawozdanie ustępującego Zarządu, Skarbnika i Komisji Rewizyjnej oraz wybory nowego Zarządu.

W "Dzienniku Łódzkim" z d.16.XII.1948 r. ukazała się notatka p.t."Czym płacili Sassanidzi oraz mieszkańcy Tyru i Sydonu,- wie łódzki gabinet numizmatyczny."

Pieniądze papierowe dla Getta w Bielsku Podlaskim.

Muzeum Żydowskie w Warszawie posiada fotografie pieniędzy papierowych,emitowanych przez Niemców dla Getta w Bielsku Podlaskim,wartości 10 kppiejek i 5 rubli.

Wysoce pożądanym by było odnalezienie i zdobycie dla T-wa tych osobliwych pamiątek z ostatniego najazdu germańskiego na Polskę oraz ustalenie jakiej wartości były w obiegu.

Jeszcze w sprawie medali "MAJDANEK" i "CHROBRY."

Pierwsze projekty obu medali powstały w okresie okupacji niemieckiej w 1940 r.w Wąwolnicy koło Puław - rodzinnym miasteczku autora ich - Józefa Gosławskiego,obecnie prof.W.Szkoły Sztuk Plastycznych w Poznaniu. Dopiero po ustąpieniu Niemców artysta mógł przystąpić do opracowania ostatecznego medali.Na medalu "Majdanek" znajdujemy datę istnienia obozu,a "Chrobry"z datą - 1945 (odzyskania Ziem.Zach.).Stąd rozbieżności w datach,biorąc pod uwagę sygnaturę autora. Joszcze w 1945 r.w P.W.Szkole Sztuk Plast.zostały wykonane odlewy (przez Jerzego Wańkiewicza) po 10 egz.każdego medalu - w brązie.Tylko 1 egz."Majdanka"został odlany w srebrze.Przy odlewaniu zastosowano metodę ziemną (mułkową) bez cyzelowania.

Jeden egz.medalu "Majdanek" został odlany już z gotowego odlewu w Mennicy Państw.- jako wtórnik.- Dwa egz.tego medalu znajdują się w Muzeum na Majdanku,a jeden w Wydziale Kultury i Sztuki w Lublinie.

www.numizmatykkrakowski.pl

"Majdanek" - o średnicy 81 mm Waga br. - 246 g
" sr. - 280 g

Av.przedstawia polipa w kształcie swastyki,duszącego kłębowisko ciał ludzkich.Na tle drobny podpis artysty: Józef Gosławski 1944.
Rv. W środku napis: 1941 - MAJDANEK - 1944,a w otoku: HISTORII JAKO DOKUMENT (bez przecinka) NARODOWI NIEMIECKIEMU -NA WIECZNĄ HANBĘ.

"Chrobry" - o średnicy 83 mm Waga br. - 160 g
Av. Siedząca postać królewska w prawej ręce trzyma miecz,a lewa oparta o tarczę z Orłem.W otoku napis: BOLESŁAW CHROBR
Rv. W środku stylizowanej tarczy monogram RP,otoczony datami 992, 1018, 1025, 1945. W otoku napis: WIELKIEMU WŁODARZOWI ZIEM ZACHODNICH. Na tle podpis artysty: 1940 Józef Gosławski

(W.Głuchowski)

Sekcja Numizmatyczna Pol.T-wa Archeologicznego we Wrocławiu ukonstytuowała się w d.15 stycznia r.b.Przewodniczącym został dr Marian Haisig,jego Zastępcą dr Nasz,a Sekretarzem Adam Więcek,asyst.Muzeum Diecezjalnego we Wrocławiu.

Wkrótce ma ukazać się pierwszy n-r organu Sekcji: Wrocławskie Zapiski Numizmatyczne - jako kwartalnik.

Nowej placówce na Ziemiach Zachodnich życzymy jaknajpomyślniejszego rozwoju,a członków W.T-wa Num.prosimy o popieranie i nadsyłanie wszelkich wiadomości o ruchu naukowym,wydawniczym i kolekcjonerskim w zakresie numizmatyki pod adresem: Wrocław Szewska 49. Przypominamy też o składkach członkowskich!

STEMPLE DO BICIA MONET są b.rzadkimi i cennymi zabytkami. Dwa stemple: do awersu szerokiego grosza praskiego Wacława (ok.1300 r.) i do rewersu 24-krajcarówki świdnickiej Ferdynanda II z r.1621 zostały nabyte przez grono miłośników numizmatyki i ofiarowane do zbiorów Państw.Muzeum we Wrocławiu,gdzie wkrótce zostaną wystawione na widok publiczny.

PRZEMYT DUKATÓW POLSKICH TRWA...

Jubiler Klipstein z Krakowa pod pozorem wysyłki zagranicznej sprzętu domowego usiłował przemycić w skrytce stolika drogie kamienie,biżuterię i dukaty Władysława Warneńczyka i Władysława IV. Kosztowności zostały skonfiskowane.("Słowo Polskie" Wrocław,15.I.1949,nr 14).

www.numizmatykkrakowski.pl

Odczyt numizmatyczny we Wrocławiu.

Na jednym z "czwartków literackich", odbywających się stale we Wrocławiu, dr M.Haisig wygłosił w grudniu r.ub. odczyt p.t."Dawna moneta w dziejach kultury i sztuki."

Bony metalowo słółdzielni wojskowych.

W okresie międzywojennym (1920-1939) szereg spółdzielni wojskowych wydał własne bony (t.zw.marki) metalowe w formie dość starannie wybitych monet, najczęściej cynkowych, chociaż są też bite w miedzi i brązie. Rejestracja tych "monet prywatnych" jest w programie prac Komisji Redakcyjnej "Skorowidza monet polskich XIX i XX w.", który ma być wydany staraniem naszego T-wa. Rejestracja jednak jest mocno utrudniona z powodu braku odpowiednich materiałów. Zwracamy się z gorącym apelem do wszystkich zbieraczy o pomoc w tej sprawie.

W grudniu r.ub. w Jeleniej Górze były do sprzedania monety przeważnie srebrne, częściowo też brązowe (zapewne rzymskie?), o łącznej wadze 32 kg po 15 zł. za gram. Sprzedawana była tylko całość.

Los większych partii monet, pochodzących najniezawodniej z t.zw. szabru bywa smutny, ponieważ w obawie przed konfiskatą srebro wędruje do tygla...

P r e z e s
W.T-wa Numizmatycznego
(-)Józef Jodkowski

www.numizmatykkrakowski.pl

10

J. Jodkowski fec.
10/I. 1940

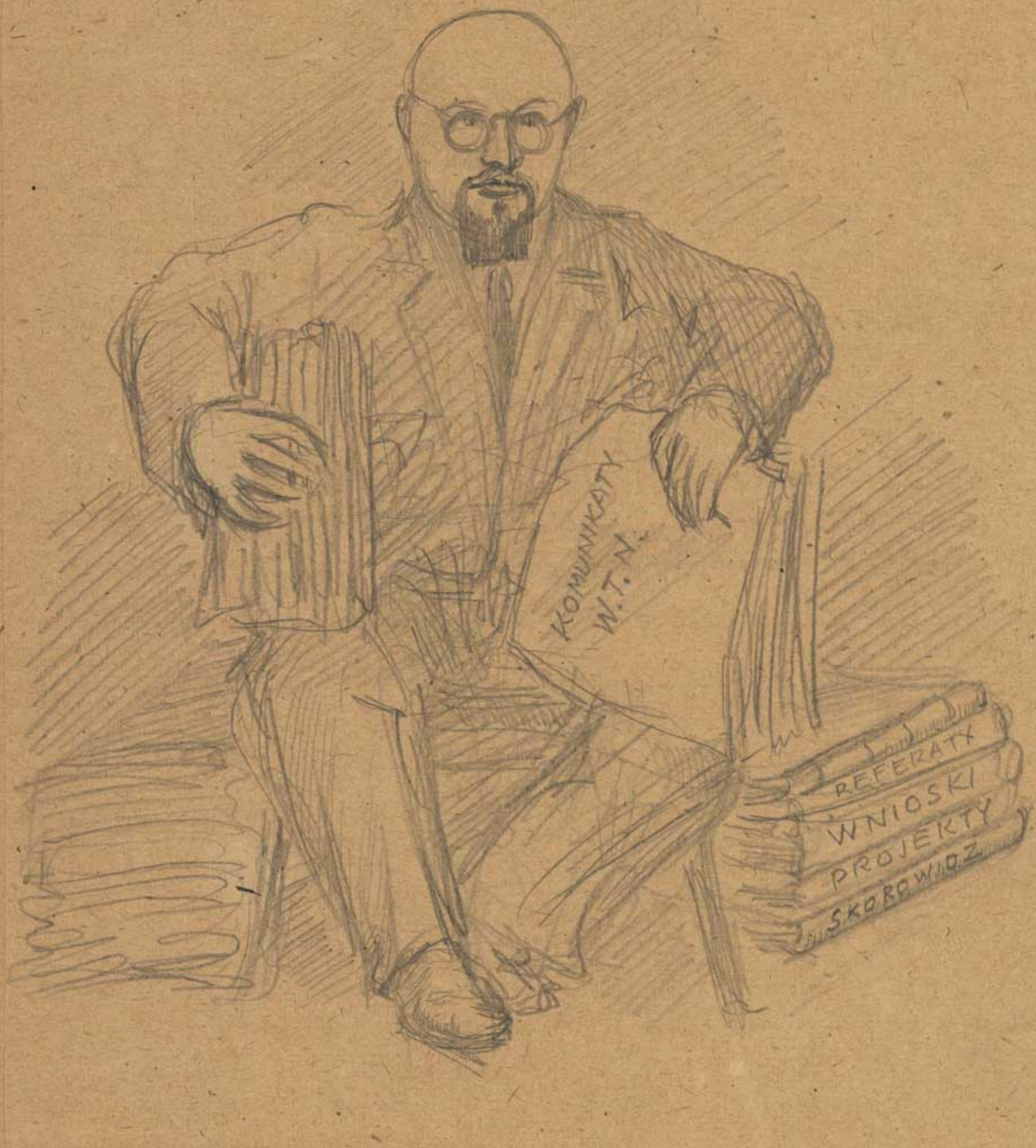

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y
Nr 2(6) Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego 18.II.1949

W poniedziałek d.7 marca r.b.o godz.17 odbędzie się w świetlicy Muzeum Narodowego posiedzenie Zarządu T-wa,a o godz.17 m. 30 Walne Zgromadzenie Członków T-wa.

Przed Walnym Zgrom. Prezes T-wa,J.Jodkowski,wygłosi referat p.t."KTO BIŁ KRZYŻOWKI (DENARY KRZYŻOWE) W POLSCE W XI W.?"

Na Walnym Zgromadzeniu rozpatrzone będzie sprawozdanie Zarządu,Skarbnika i Komisji Rewizyjnej,poczym dokonane zostaną wybory nowego Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

S u p e r m o n e t a?

W miesięczniku "Echo" za październik 1948 r.ukazał się artykuł M.L.Lambilliotte'a p.t."Trzeba stworzyć europejską monetę." Autor (inż.agronom,dyrektor Nacz.Urzędu Informacji i doradca ekonomiczny premiera Belgii M.P.H.Spaaka) wysuwa koncepcję,by tego rodzaju moneta była oparta na potencjale konsumcji i pracy, na istniejących bogactwach przemysłowych,źródłach energii,środkach komunikacji,jak również na niewykorzystanych zasobach kolonialnych.Nowa supermoneta byłaby środkiem płatniczym ściśle t e c h n i c z n y m,ułatwiającym wymianę towarową między krajami,a rozprowadzanym przez europejski komitet finansowy i ekonomiczny. M.L.Lamilliotte zastrzega się,że nowa moneta nie będzie miała na celu walki z dolarem.

Na poparcie tej nowej koncepcji monetarnej autor reprodukuje wzory monet,które w różnych epokach spełniały rolę supermonety. Były nimi:

1. Stater czyli moneta złota Filipa II Macedońskiego (356-336),która w starożytności była w ogólnym obiegu.
2. Moneta Edwarda angielskiego,która w XIV i XV w.była środkiem płatniczym również we Francji,Niderlandach i krajach skandynawskich.
3. Złoty suweren angielski (Jerzego III) od roku 1817,gdy waga jego została ustabilizowana,stał się monetą międzynarodową.
4. Przed wojną 1914 r. monety krajów Unii łacińskiej,a więc Belgii,Bułgarii,Francji,Hiszpanii,Grecji,Italii,Rumunii,Serbii i Szwajcarii. (T.Osiński)

W dzienniku "Wolność" (27.I.1949,Nr 19) umieszczona została wzmianka p.t."M o n e t y Z ł o t e j O r d y."
Muzeum Historyczne w Moskwie otrzymało 254 monety,znalezione przez ekspedycję archeolog.w m.Bołgary.Pochodzą one z lat 1251 - 1376.

Półtora kg monet znaleziono na trasie W-Z w Warszawie,o czym donosi "Express Wiecz." z d.16.I.r.b. Pochodzą z XVIII-XIX w.- Miały być przekazane do zbiorów Muzeum Narodowego, lecz obecnie wszystkie wykopaliska z trasy W-Z mają być przekazywane do Muzeum Starej Warszawy.

---

www.numizmatykkrakowski.pl

Siedem kg monet [illegible]nych z XI w.znaleziono przy kopcowaniu kartofli w Rudzie (pow.wieluński).

W naczyniu glinianym zostały znalezione monety i t. zw.placki (bryłki) srebra stopionego. Jedna z monet już została określona i pochodzi z czasów Stefana węgierskiego (997-1038).

Ruda była niegdyś siedzibą kasztelanii i dotychczas zachowała się grodzisko.

Cenny ten skarb z XI w.został przekazany do zbiorów P.Muzeum Prehistorycznego w Łodzi,które niezawodnie poda bardziej szczegółowy opis znaleziska,aniżeli dość lakoniczna wzmianka,którą znajdujemy na łamach "Expressu Wiecz." z d.8.II.r.b.Nr 38.

W "Przeglądzie Zachodnim" (1948) znajdujemy pracę M.Gumowskiego p.t. FAŁSZERSTWA MONETARNE FRYDERYKA II.

W załączonym projekcie systematyki "medaligrafii" x/ polskiej (w opracowaniu Dyr.inż.T.Kałkowskiego) całkowicie pominięta jest sprawa m e d a l i o n ó w,które raczej do medalierstwa zaliczyć należy,niż do rzeźby dekoracyjnej.Należy przypuszczać,że Autor zamierza traktować medaliony jako osobny dział,lecz i w tym wypadku winien być uwzględniony w projektowanej systomatyce (chociażby odpowiednio do większych medalików religijnych,często jednostronnych i np o wymiarze 8 do 10 cm średnicy.Zresztą nawet medale bywają znacznych wymiarów,jak chociażby t.zw.smoleński Zygmunta III).

Nie znajdujemy też w wykazie prac medalierskich t.zw.m a k i e t czyli projektów (modeli) monet i medali.Projekty monet nie mogą być jednak traktowane jako medaliony.Zawieszanie ich nie jest zasadniczo przewidziane i przeznaczenie całkiem inne - do redukcji.

W dziale "medalografii"(medalierstwa?) muszą być uwzględnione s z t a n c e do bicia medali i ew.matryce do odlewów.W tym dziale (w muzeach) winny znaleźć się również sztance i matryce do fałszowania monet i medali.

---

x/ Medalografią należy nazywać część opisową medalierstwa,medaloznawstwem - badania i medalierstwem - twórczość artystyczną wraz z dorobkiem na tym polu.

Nakładem Presses Universitaires de France (Paryż 1944) ukazała się praca Jean Babelon'a,konserwatora Gabinetu Medali p.t. LA NUMISMATIQUE ANTIQUE.(Str.127 z 27 reprodukcjami monet. Cena w Polsce - 90 zł.

P r ę z e s
(-) Józef Jokdowski

www.numizmatykkrakowski.pl

Tadeusz KAŁKOWSKI

PROJEKT SYSTEMATYKI W MEDALOGRAFII POLSKIEJ

A. Okazy podobne do monet, (po niemiecku Muenzaehnliche Stu- pośrednie między numizmatyką a medalistyką.
a/monety-niemonety.(Monety próbne, klipy).
b/podskarbiówki (tu może też liczmany kupieckie zagraniczne).
c/bony pieniężne (kontrasygnatury prywatne, bony dominialne, prywatne, firmowe, spółdzielni wojskowych, obozów jenieckich na terenie Polski, a może też b.ciekawe "tokeny" angielskie z przełomu XVIII/XIX w.).
d/odważniki dukatowe,
e/sztony do gry,
f/cechy -(marki) rożne: miejskie, dominialne, żywnościowe, świadczeniowe, kościelne, fabryczne (robotnicze), firmowe (reklamowe), prywatne, rożne).

B. Medale, plakiety, żetony panujących (urodzinowe, ślubne, koronacyjne, pośmiertne, pamiątkowe):

a/ królów polskich,
b/ Radziwiłłów,
c/ książąt pruskich,
d/ " kurlandzkich,
e/ " pomorskich,
f/ " śląskich.

C. Medale, plakiety, odznaki wodzów.
Ewentualne poddziały: Kościuszko, Poniatowski, inni krolewscy i porozbiorowi, Piłsudski i in.z lat 1914 - 39, współcześni.

D. Medale i plakiety duchowieństwa (papieży, biskupów, księży, ew.duchownych in.wyznań np M.Lutera).

E. Medale, plakiety i odznaki osob cywilnych.

a/ Mężów stanu,
b/ uczonych (z ew.wyłączeniem lekarzy i techn.)
c/ trzech wieszczów (Mickiewicza, Słowackiego i Krasińskiego),
d/ poetów i pisarzy (z wyłącz.Kraszewskiego)
e/ artystów,
f/ społeczników (z wyłącz.pedagogow),
g/ numizmatyków (ew.też zagranicznych),
h/ osób prywatnych.

F. Medale, plakiety i odznaki okolicznościowe:

a/ Wydarzenia wojenne: z wyłączeniem w osobne zespoły: Grunwald 1410, Odsiecz wiedeńska 1683, wojny napoleonskie do 1815 r., powstanie listopadowe 1830/1831, wielka Emigracja, powstanie styczniowe 1963, pierwsza wojna światowa 1914-1920, druga wojna światowa 1939-1945,
b/ wydarzenia pokojowe (polityczne), z wyłączeniem zespołów: Rozbiory, 3 Maja 1791, Nacz. Kom.Narod.1914-18, utworzenie Królestwa Pol. 5.XI.1916, plebiscyt śląski 1920/21.
c/ wydarzenia społeczne (Wielka Rewolucja francuska Wiosna Ludów 1846/49, rozwoj socjalizmu),

www.numizmatykkrakowski.pl

d/ wydarzenia techniczne (koleje, mosty, drogi, lotnictwo etc).
e/ wydarzenia gospodarcze i kulturalne (wystawy)
f/ miasta i cechy (rzemiosła),
g/ towarzystwa i zjazdy,
h/ szkoła i wychowanie (z wyłącz. nagród szkolnych, harcerstwa),
i/ satyra i szyderstwo,
j/ reklama handlowa,
k/ klęski elementarne,
l/ erotyka,
m/ noworoczne,
n/ różne.

G. Medale, plakiety i odznaki sportowe: strzeleckie (turkowe), igrzyska i zawody, związki i kluby.

H. Medale i plakiety artystyczne (polskich plastyków)

I. Medale i odznaki masońskie.

J. Medale, medaliki, plakiety i odznaki religijne:
a/ biblijne (umoralniające),
b/ Chrystusa, Trojcy św., Krzyża św., etc
c/ Maryańskie - z poddziałem: M.B.Częstochowska
d/ świętych pańskich,
e/ chrzestne, ślubne, I-ej komunii, srebrne i złote gody weselne
f/ pielgrzymie,
g/ kościelne i klasztorne (osobno-dystynkcje kapitulne),
h/ religijno-patriotyczne,
i/ krzyżyki różne,
j/ obce kulty,
k/ bractwa i kongregacje, kongresy katolickie etc

K. Odznaczenia:
a/ Gwiazdy, krzyże i medale orderowe, - również:
b/ odznaki pułkowe (podzielone na rodzaje broni)
c/ " wojskowe z czapek,
d/ " cywilne o charakterze odznaczeń.

L. R ó ż n e:
a/ Odznaki patriotyczne bezmapisowe,
b/ odlewy metalowe pieczęci,
c/ guziki (herbowe i in.),
d/ Pierścienie pamiątkowe.
d/ Inne przedmioty, nie objęte wykazem.

(Przedstawiono na posiedzeniach Warszawskiego T-wa Numizmatycznego w d.10 stycznia i 7 lutego 1949 r.).

Podając do wiadomości Członków T-wa projekt powyższej specyfokacji uprzejmie proszę o zakomunikowanie uwag względem formy i treści (kolejności układu, nomenklatury) celem ostatecznego sprecyzowania przez Autora. Sprawa b.poważna i wymaga wnikliwego podejścia, by specyfikacja mogła by być przyjęta przez wszystkie instytucje i osoby, posiadające większe zbiory numizmatyczne.

Józef Jodkowski
Prezes Warsz.T-wa Num.

www.numizmatykkrakowski.pl

J. J. 23/III. 49

www.numizmatykkrakowski.pl

22

www.numizmatykkrakowski.pl

K o m u n i k a t y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego
Nr 3(7) 25.III.1949

W d.7 marca r.b.odbyło się Walne Zgromadzenie T-wa,na którym dotychczasowy Zarząd T-wa został powołany na nową kadencję. W dotychczasowym składzie pozostaje też Komisja Rewizyjna.

SEKCJA NUM.POL.T-WA ARCHEOLOG.we Wrocławiu w d.3 marca r.b. odbyła drugie zwyczajne posiedzenie. Przewodn.dr M.Haisig wygłosił referat p.t.MONETA ANTYCZNA JAKO ZABYTEK KULTURY I SZTUKI." Dyr.inż.T.Kałkowski zademonstrował talary polskie XVII i XVIII w. oraz medale portretowe XIX w. W wolnych wnioskach uchwalono jednomyślnie:

1. Zwrócić się do dr Fredro-Bonieckiej,Kustosza Działu Num. Muzeum Narodowego w Krakowie o umieszczenie w "Zapiskach Num." krótkiego opisu zbioru monet antycznych,ofiarowanych przez śp Karola Hallamę z Żywca Muzeum Nar.w Krakowie.
2. Zaprosić ks.prałata dr Edmunda Majkowskiego z Kórnika na stałego Redaktora działu "Polska Bibliografia Num." w "Zap. Num."
3. Wobec wiadomości,jakie dotarły do Wrocławia z Krakowa,że powstanie Sekcji Num.we Wrocławiu jest "rozbijacką robotą" w stosunku do Krakowa,uchwalono usprawnić prace Sekcji przez:
   a/ odbywanie posiedzeń zwyczajnych raz w miesiącu,
   b/ przestrzeganie stałego (już ustalonego) porządku dziennego posiedzeń i
   c/ zobowiązanie członków Sekcji,aby obowiązkowo każdy z nich przyprowadził na zebranie jednego gościa.

Numizmatycy wrocławscy wzywają tym samym Numizmatyków krakowskich do współzawodnictwa w pracy popularno-oświatowej w dziedzinie numizmatyki,otwierając jednocześnie gościnne łamy "Zap.Num." dla wszelkich artykułów popularno-naukowych. (T.K.)

W dodatku niedzielnym do "Dziennika Łódzkiego" z d.6 lutego r.b.Nr 6 (78) znajdujemy artykuł prof.dr K.Jażdżewskiego p.t. SREBRNY SKARB Z XI W.ZNALEZIONO W RUDZIE. Ilustracja zapoznaje z wyglądem naczynia glinianego,w którym zostały znalezione t.zw."siekańce",płatki (bryłki) stopionego srebra oraz monety całe i ułamkach - razem wagi około 7 kg.

W podziemiach ratusza w Wałbrzychu,w kasie pancernej,znaleziono bogaty zbiór monet (sporo rzymskich) oraz cenną kolekcję orderów. ("Życie Warszawy."3.III.1949,Nr 61).

We wsi K s i ę ż a M ą k a,pow.sieradzkiego,w odnowionym kościółku zabytkowym znaleziono w butelce 30 d u k a t ó w holenderskich z lat 1728 - 1763. Były zakopane w ziemi na głębokości 70 cm w kruchcie kościelnej. (Dziennik Łódzki 3.III. r.b.Nr 61, Express Wiecz. 25.II.r.b.i Życie Warszawy 21.III. r.b.Nr 79).

Oprócz skarbu z Rudy (ob.wyżej) Muzeum Archeologiczne w Łodzi otrzymało dwa inne skarby,wykopane w Łęczku i w okolicach Piotrkowa. Donosi o tym "Dziennik Zachodni" z d.9 lutego r.b. Nr 39,natomiast nic znany komunikatu Muzeum Arch.w Łodzi..

---

www.numizmatykkrakowski.pl

Jesienią 1947 r.rolnik ze wsi Majdan Sitański wyorał garnuszek,ktory po wydobyciu z ziemi rozsypał się. Były w nim monety: 6 czeskich z XII-XIV w., 2 Władysława Jagiełły i 9 denarków Jana Olbrachta. Znalezca ofiarował monety do zbiorów Muzeum Miejskiego w Zamościu. (T-K)

Muzeum w Zamościu otrzymało 4 monety rzymskie,znalezione w 1934 r.w Biłgoraju przy ul.Nadstawnej,na posesji ks.Perkowskiego. Monety pochodzą z II w. Zostały znalezione w miedzianym kociołku,lecz co się stało z tym kociłkiem - nie udało się ustalić. (T.K.)

Zbiór ś.p.K.Hallwy,o którym donosiliśmy w n-rze 4 "Komunikatów"ofiarowany Muzeum Narod.w Krakowie, składa się z monet: greckich - 858, rzymskich republikańskich - 108, rzymskich cesarskich - 1541 oraz bizantyjskich - 67. Razem - 2574 sztuk.

CECHA ŻEBRAKÓW GDAŃSKICH Z XVII W.

W prywatnym zbiorze został odnaleziony cynowy cecha (odznaka) żebraków gdańskich,owalny,z 2 otworkami w górnej części do zawieszenia na sznurku i noszenia na szyi.

Wyobrażony jest na niej żebrak o kikutach z powodu amputacji nóg,opartych na małych stołeczkach.

Na głowie modny wówczas wysoki kapelusz,w prawej ręce trzyma laskę,a w lewej naczyniu,do którego z dzbana z pokrywą niewiasta z krezą na szyi nalewa napój.U dołu,prawie w środku,na linii stylizowany krzaczek nad brukiem, z lewej strony niewiasty narożnik budynku (oberży?).Z prawej strony dziada drzewko.Wyżej,pomiędzy postaciami,tarcza stylizowana z herbem m.Gdańska,po bokach którego litery I - W zapewne właściciela oberży,który tymi cechami obdarzał kalek-dziadów, mających prawo korzystania z jego wintu.

U góry data: 16 - 41,podzielona dwoma otworkami.

Wymiar: 54 x 63 m

Umieszczenie daty na odznace pozwala przypuszczać,że tego odznaki zmieniano każdego roku czyli wycofano przetapiano

i dlatego są one dziś b.rzadkie.

Niezawodnie takież cechy musiały istnieć i w innych miastach, a pochodzenie swoje sięgać mogą bardzo zamierzchłej przeszłości,ponieważ przypominają antyczne tessery które mogły mieć wartość przy jednorazowym użytku,jak również i na okres dłuższy.

www.numizmatykkrakowski.pl

Cechy żebraczą gdańską jest również poniekąd naśladownictwem cech rzemieślniczych,nabogół dobrze skomponowana,to też należy ją traktować jako dzieło artysty - rzeźbiarza i medaliera. Zresztą i rzemiosła w Gdańsku były w XVII w.na wysokim poziomie,a bogato,nawet niekiedy przesadnie,zdobnictwo kwitło we wszelakiej branży przemysłowej i budowlanej.

W gruzach Gdańska zapewne nie jeden ciekawy drobiazg należy by odnaleźć,a ile będzie zwracana większa uwaga na prace przy odgruzowywaniu i wykopach.

W jednym z najbliższych "Komunikatów" zostanie podany opis s t e m p l a do bicia półgroszka z czasów Władysława Jagiełły,znajdującego się obecnie u Prezesa T-wa.

W ostatnich miesiącach zostały odnalezione dwa stemple mennicze na Śląsku Dolnym (jeden do groszy pruskich,a drugi śląski późniejszy),które zostały ofiarowane do muzeum we Wrocławiu.Obecnie Muzeum wrocławskie posiada 3 stemple,ponieważ we własnych zbiorach odnaleziono stempel do bicia braktetów. Jest to najstarszy stempel,dotychczas nieznany,to też odkrycie tego stempla jest rewelacją w świecie naukowym. Stempel żelazny, stożkowaty i o znacznej wadze. Szczegóły mają być podane w "Biuletynie" Sekcji Num.P.T-wa Arch. we Wrocławiu.

Czł.T-wa W.Głuchowski z m.Łodzi złożył w darze 1 ryzę papieru na odbijanie "Komunikatów"T-wa. Zarząd T-wa uchwalił wyrazić ofiarodawcy podziękowanie.

Czł.T-wa L.Różdżyński nadesłał dla biblioteki T-wa pracę własną p.t.JAKUB JAKOBSON VAN EHDEN zarządca Mennicy bydgoskiej czyli o tym - jak dwóch sprytarzy nabrało mądrego.- Jest to odbitka z "Dziennika Bydgoskiego" N 30 - 1937 r.

Niektórzy Członkowie T-wa od dłuższego czasu zalegają z wpłacaniem opłat członkowskich,a nawet nie uregulowana jest opłata t.zw.wpisowa. Wstrzymujemy się na razie z podawaniem nazwisk, lecz będziemy musieli wstrzymać wysyłkę "Komunikatów"-Po powtórnym wezwaniu w miesięcznym terminie Zarząd T-wa będzie zmuszony zalegających z opłatami skreślić z listy członków T-wa.

Z żalem stwierdzamy,że korespondencja,adresowana na imię Czł.T-wa E.WYRZYKOWSKIEGO urząd pocztowy w Chołmie Lubelskim zwraca z adnotacją "Adresat zmarł."- Pożądane jest sprawdzenie tej wiadomości.-

---

P r e z e s
Warsz.T-wa Numizmatycznego
(-) Józef Jodkowski

www.numizmatykkrakowski.pl

26

Zebranie członków W.T-wa Num. odbędzie się
4 kwietnia r.b.o godz.17 w Muzeum Narodowym.

WP
Dyr. inż. T. Katkowski

Katowice
Słowackiego 41/43
m.10

WARSZAWSKIE
T-WO
NUMIZMATYCZNE

WARSZAWA, MUZEUM
NARODOWE, GAB. NUM

www.numizmatykkrakowski.pl

27

ARSZAWSKIE
T-WO
UMIZMATYCZNE

Warszawa,d.5 kwietnia 1949 r.

Do

Pana Dyr.inż.Tadeusza Kałkowskiego,

Członka Zarządu Warsz.T-wa Numizmatycznego

w Katowicach.

Zarząd Warszawskiego T-wa Numizmatycznego na posiedzeniu w d.4 kwietnia r.b. uchwalił złożyć Panu wyrazy ubolewania i współczucia w zawiązku z wypadkiem na torze kolejowym.

Komunikując o powyższym,proszę przyjąć również wyrazy głębokiego szacunku i poważania

Prezes

Warszawskiego T-wa

Numizmatycznego

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl

"Niech Pan nigdy nie przewraca się na torze kolejowym..." (Z listu dyr.inż.T.Kałkowskiego do Prezesa W.T-wa Numizmatycznego).

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y
Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 4 (8) 22.IV.1949

Zebranie członków T-wa odbędzie się w poniedziałek d.2.V r.b.o godz.17 w świetlicy Muzeum Narodowego,na którym Czł. T-wa A.Szemiothowa wygłosi odczyt o najdawniejszych monetach Rzymu starożytnego.

SMUTNY LOS ZBIOROW E.HR.CZAPSKIEGO w Krakowie

Obecnie,po 4-ch latach od oswobodzenia Krakowa,w Muzeum Narodowym w Krakowie rozpoczęto ustalanie stanu faktycznego zbiorów numizmatycznych,których podstawą były słynne kolekcje monet,medali,orderów i odznak Emeryka hr.Czapskiego.

Dopiero w sotatnich dniach został stwierdzony brak cenniejszych i rzadszych egzemplarzy monet,a przede wszystkim - złotych.

Jeżeli dalsze prace wykażą braki w całości zbiorów (na razie wiadomość ta tyczy się tylko okresu panowania Wazów) będzie to klęska dla numizmatyki polskiej niczym nie powetowana. O odtworzeniu całości czyli o ponownym uzupełnianiu zbiorów w dzisiejszych warunkach i nawet w najbliższej przyszłości nie może być nawet mowy,ponieważ tysiące monet polskich zaginęły w okresie rabowania kraju przez okupantów,stopiono lub uległo zniszczeniu w czasie pożarów oraz działań wojennych, a zaledwie znikomą część zbiorów numizmatycznych wywieziono za granicę lub uratowano w kraju.

W d.3 marca r.b.został wybrany Zarząd SEKCJI NUMIZMATYCZNEJ Oddziału Polskiego T-wa Prehistorycznego w Ł o d z i. Skład jego jest następujący: Przewodniczący - prof.Józef Wolski, VPrzewodn.-Włodzimierz Głuchowski,Sekretarz - Jerzy Borkowski, Skarbnik - Marek Jarosz i Kustosz - Anatol Gupieniec.

Na zebraniu Sekcji w d.30 marca r.b.Przewodn.Sekcji,prof. J.Wolski wygłosił odczyt p.t."Numizmatyka starożytna i jej znaczenie dla pradziejów ziem polskich."Odczyt był ilustrowany eksponatami ze zbiorów M.Muzeum Prehistorycznego.

Dział Numizmatyczny został otwarty w Muzeum Ziemi Bytomskiej w C h o r z o w i e (Sienkiewicza 5).

6 wielkich gablot otrzymało Muzeum w darze od Huty Batory w Hajdukach. Dzięki niezmordowanej pracy Dyr.Muzeum Wallisa i Kustosza Maixnerowej gabloty już są wykorzystane na ekspozycję monet starożytnych,polskich i śląskich. Napisy i portrety królów polskich,jak również obok monet rysunki awersu lub reversu ułatwiają w orientacji młodzieży odnośnie wyglądu poszczególnych monet. Piękny zbiór miejskich bonów papierowych umieszczony jest w dość pokaźnej ilości w ramach za szkłem na ścianach obszernej i jasnej izby muzealnej,w której wystawione są tylko zbiory numizmatyczne. Młodej placówce wypada życzyć pomyślnego rozwoju,a organizatorom wyrazić uznanie za włożony trud i zapał.

(T.Kałkowski)

Zbiór medali tworzy się w Bibliotece Narodowej w Warszawie. Zajmuje się nim p.Elżbieta Skierkowska.

---

www.numizmatykkrakowski.pl

Czołowy medalier polski,prof.Jan W y s o c k i, rodowity Ślązak z Mysłowic,będzie miał w najbliższym czasie własną salę w Muzeum Ziemi Bytomskiej w Chorzowie. W sali tej zostanie zobrazowana cała twórczość tego zasłużonego dla medalierstwa polskiego artysty. Prof.J.Wysocki przekazuje do Muzeum jako depozyt kilkaset sztuk liczący zbiór modeli gipsowych medali i medalionów,jak również sporo gotowych odlewów metalowych. Atrakcją sali będzie szereg gablot,zawierających pokaz specjalny p.t."Jak powstaje medalion,"objaśniony kolejnymi fazami pracy artysty z pokazem narzędzi,służących mu przy pracy. (T.Kałkowski)

AKTUALNE ZADANIA NUMIZMATYKI ŚLĄSKIEJ

Pod tym tytułem dyr.inż.T.Kałkowski z Katowic wygłosił w T-wie Naukowym w O p o l u prelekcję w d.25.III r.b.,określając zadania te w sposób następujący:

1. Koniecznym jest pozyskanie jaknajwiększej liczby członków dla Sekcji Num.Pol.T-wa Archeologicznego we Wrocławiu celem szerokiego rozprowadzenia w terenie kwartalnika "ZAPISKI NUMIZMATYCZNE",jako pisma popularno-naukowego.

2. W okresie wczasów,urlopów,wakacji,współpracować na wsi śląskiej w wykrywaniu i zabezpieczaniu wyoranych SKARBÓW numizmatycznych.

3. Przeglądać "szaber"numizmatyczny w legalnych i prywatnych probierniach srebra,u jubilerów i zegarmistrzów oraz zabezpieczać numizmaty w pierwszym rzędzie śląskie.

4. Popierać zapomocą nawet całkiem drobnych darów tworzący się popularny zbiór numizmatyczny w Muzeum M. w Opolu i przeglądać częściej wystawione w gablotach monety celem zapamiętania wyglądu monet śląskich.

5. Zwrócić szczególną uwagę na monety austriackie z XVII i XVIII w.(z orłem dwugłowym),których na Śląsku znaleźć można wiele,celem wykrycia wybitych w 7 mennicach śląskich.

6. Zwracać uwagę na monety pruskie Fryderyka II, Fryderyka Wilhelma II i Fryderyka Wilhelma III,bite w mennicy wrocławskiej (z lit.B) i kłodzkiej (z lit.G).

7. Zbierać i zabezpieczać monety zastępcze miast śląskich z okresu I Wojny Światowej,wśród których znajduje się wiele rzadkości,a które ulegają szybkiemu zniszczeniu,ponieważ jako bite w podłym metalu,nie przedstawiają żadnej wartości rynkowej.

Trzy ostatnie postulaty są o tyle aktualne,że mimo skończonego już okresu ostrego "szabru",na terenie Śląska znajdują się jeszcze znaczne ilości obcych monet, wśród których trzeba wyłowić i zabezpieczyć monety śląskie,co nie wymaga zasadniczo ani wielkiego trudu, ani specjalnych umiejętności,ani też większego nakładu kosztów.

Zgłosiło swoje przystąpienie do W.T-wa Num.- Muzeum Ziemi Bytomskiej w Chorzowie.

P.Michał S z y s z m a n,zam.w W-wie,złożył na rzecz W.T-wa Num. 3.000 zł.

P r e z e s W.T-wa Num.
(Józef Jodkowski)

www.numizmatykkrakowski.pl

OPOLSKA TRYBUNA ROBOTNICZA

Pismo Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

KATOWICE
SOSNOWIEC
OPOLE
CZĘSTOCHOWA
RADOM
KIELCE
RZESZÓW

Numer 88 (1477)
WTOREK, 5 kwietnia 1949 r.
6 stron
CENA 3 zł.

* * * *

Interesujący odczyt w opolskim muzeum

(Ob) W sali odczytowej Muzeum w Opolu odbył się odczyt inż. Kałkowskiego pt. „Aktualne zagadnienia numizmatyki śląskiej".

Słuchacze dowiedzieli się, że stare monety również stanowią pomniki kultury danego narodu. Właśnie śląskie monety piastowskie, a między innymi moneta z cienkiej blaszki srebrnej, wyciskana jednostronnie, tak zwany brakteat m. Opola, zadecydowały, że herb Polski Ludowej — nawiązując do czasów piastowskich — pozostał bez korony.

Po referacie wywiązała się ciekawa dyskusja i na zakończenie prelegent zwrócił się z apelem do zebranych o przystąpienie do Polskiego Tow. Archeologicznego we Wrocławiu, które to towarzystwo przesyła swym członkom bezpłatnie swoje wydawnictwa, a w tym i „Wiadomości numizmatyczne".

Odczyty w Muzeum odbywają się co piątek i organizowane są przez Towarzystwo Przyjaciół Nauki. (Joto)

www.numizmatykkrakowski.pl

POLECONY

WP

Dyr.inż.Tadeusz Kałkowski

Katowice

Słowackiego 41/43 m.10

WARSZAWSKIE
T-WO
NUMIZMATYCZNE

Muzeum Narodowe w Warszawie
Gabinet Numizmatyczny

72

www.numizmatykkrakowski.pl

DODATEK do "Komunikatów" W.T-wa Num. 1949 Nr 4 (8)

SPRAWA PONOWNEGO WYDANIA KATALOGU E.CZAPSKIEGO

była rozpartywana na ostatnich zebraniach W.T-wa Num.

W zawiązku ze smutną wiadomością o stanie zbiorów E.Czapskiego w Krakowie wytworzyła się nowa sytuacja, zasługująca na głębsze rozważania.

Nie mamy więc największego zbioru,który był podstawą do ponownego wydania światowej sławy katalogu E.Czapskiego. Przedwojenne zbiory warszawskie były znacznie skromniejsze,aniżeli krakowskie (E.Czapskiego plus Potockich),a obecnie są mocno zdekompletowane.

Pomimo to wydanie ponowne katalogu E.Czapskiego jest niezbędne,ponieważ coraz więcej powstaje placówek numizmatycznych w kraju,a nabycie pierwszego wydania tego katalogu dziś jest b.trudne. Zresztą istnieją też poważne trudności w korzystaniu z pierwszego wydania ze względu na układ i tekst francuski.Szerszy ogół nie miał możności korzystania z tego cennego wydawnictwa.Nowe wydanie winno ukazać się z tekstem polsko-francuskim. Również winien być zmieniony układ (przede wszystkim chronologiczny). Nowe wydanie powinno być poświęcone wyłącznie opisowi m o n e t (z ew.uwzględnieniem donatyw). Dawną numerację inwentarzową należy zachować,natomiast winny być oznaczone brakujące w zbiorze egzemplarze.

W przypisach,w miarę możności,pożądane jest wyszczególnienie (ogólnikowe) tych monet,których E.Czapski nie posiadał,natomiast znane są z literatury lub w zbiorach publicznych i prywatnych oraz z aukcji.

Oczekiwać wydania idealnego CORPUS NUMMORUM w najbliższej przyszłości nie należy,ponieważ porządkowanie (szczególnie inwentaryzacja) zbiorów potrwa jeszcze czas dłuższy,to też i próby opracowywania pochopnego, jak to uczynił M.Gumowski,bez należytego poparcia ze strony numizmatyków,tylko zawodzą. Dowodem tego jest wydawnictwo CORPUS NUMMORUM POLONIAE,rozpoczęte przez Pol.Akademię Umiejętności w Krakowie w 1939 r.bez uzgodnienia z 5 wówczas istniejącymi towarzystwami numizmatycznymi i kierownictwem większych zbiorów krajowych.

www.numizmatykkrakowski.pl

Systemu stwarzania "faktu dokonanego" należy w przyszłości stanowczo zaniechać, natomiast sprawę powyżej omawianą potraktować jaknajpoważniej.

Wysoce przeto było by wskazanym, ażeby Pol.T-wo Numizmatyczne w Krakowie zechciało zainteresować się sprawą ponownego wydania katalogu E.Czapskiego i omówić ją z Dyrekcją Muzeum Narodowego w Krakowie. Konkretne wnioski należałoby wysunąć na zjazdach naukowych (historyków, historyków sztuki, archeologów i Zw.Muzeów), a na podstawie odnośnych uchwał, możemy przypuszczać, że pomoc pieniężną jak na opracowanie całości, tak też i na wydanie, od czynników decydujących uda się uzyskać.

Wówczas o wiele łatwiejszym by było kontynuowanie tego wydawnictwa w formie uzupełnień, jak chociażby przez projektowany przez W.T-wo Numizmatyczne "Skorowidz monet polskich od rozbiorów do czasów najnowszych" z uwzględnieniem Śląska i Pomorza.

MEDALE I ODZNAKI DYWIZJI POL.INTERNOWANEJ w 1940 r.w Szwajcarii, otrzymało W.T-wo Num.w darze od firmy Huguenin Freres et Cie S.A. w Le Locle (Szwajcaria):

1. Medal brązowy z datami 1940-1945, o średnicy 52 mm jest szczegółowo opisany w "Kom."(Nr. 3-1948).

2. Medal sr.z uszkiem:

Av. Popiersie w rogatywce wlewo, górą napis: NOEL DES INTERNES IN SUISSE x 1942

Rv. Orzeł polski, dokoła napis: BOŻE NARODZENIE W SZWAJCARII x D x S x P x Sredn.-30 mm

3. Odznaka sr.z Orłem nad tabliczką z lit.DSP, niżej w trzech złoconych i połączonych ze sobą prostokątnych rameczkach emalią wykonane barwy chorągwi: francuskiej, polskiej i angielskiej- na tle połączonych trzech tasaków. Wymiar: 56 x 18 mm

4. Odznaka sr. w kształcie krzyża z 5 kwadracików. Pomiędzy ramionami krzyża trąbki sr., a na czarnym tle krzyża Orzeł sr. W bocznych ramionych krzyża i u góry ażurowo umieszczone litery: D-S-P, a u dołu na wklęsłym tle daty: 1940/1941. Wymiar: 36,5 x36,5 mm

5. Orzełek do rogatywki - typu znanego- z lit. DSP na ryngrafie. Wymiar: 53 x 31 mm.

6. Miniatura orzełka - do noszenia w klapie - na szpilce. Wym.-20 x 12 mm.

Wykonanie techniczne - na najwyższym poziomie.

P r e z e s
W.T-wa Numizmatycznego
Józef Jodkowski

www.numizmatykkrakowski.pl

„GENIALNY UCZEŃ
PROF. FILUTKA

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl

Załącznik do "Komunikatów" N.T-wa Num. -1949- Nr 4 (8)

Tadeusz K a ł k o w s k i

SYSTEMATYKA MONET SLĄSKICH

(Projekt podziału w zarysie)

Muzeum Starożytności we Wrocławiu przed ostatnią wojną posiadało przeszło 16.000 monet i medali śląskich. Ta wielka ilość wskazuje najwyraźniej, że dziś, gdy powróciliśmy na piastowskie ziemie Dolnego i Górnego Śląska, wobec zniszczeń wojennych i rozgrabienia zbiorów, trzeba tworzyć od nowa śląskie zbiory numizmatyczne. Pierwszym krokiem w tym celu koniecznym jest ustalenie zasadniczego podziału monet śląskich na poszczególne działy. Trzeba bowiem, aby w najbliższej przyszłości wszelkie prace w dziedzinie numizmatyki śląskiej omawiając pewne grupy monet, były czynione z zachowaniem struktury całości przedmiotu. Jest rzeczą niezbędną, ażeby przed ustaleniem ostatecznym podziału, poddać projekt ten dyskusji i ewentualnym zmianom.

Mój projekt podziału jest następujący:

1. Sredniowieczne monety nieme.
2. Sredniowieczne monety książęce Piastów.
3. Sredniowieczne monety miejskie.

UWAGA do pp 1-3. Monety tych działów zostały już podane przez H.Gumowskiego w jego pracy "MONETA NA SLĄSKU", wydanej w ramach "Historii Śląska do roku 1400" przez Pol.Akademię Um. Wysoce wskazanym by było, wobec zupełnego wyczerpania na rynku, wydać tę pracę ponownie i o s o b n o.

4. Sredniowieczne monety czeskie i węgierskie dla Śląska.
5. Miasto Wrocław.
6. Biskupstwo wrocławskie (księstwo nyskie).
7. Monety polskie dla Śląska:
   a) głogowskie Zygmunta Jagiellończyka.
   b) krucierze Zygmunta III,
   c) Opolsko-raciborskie Władysława IV i Jana Kaz.
8. Monety Stanów śląskich.
9. Księstwo żagańskie (Albert Wallenstein).
10. Księstwo legnicko-brzegskie:
    a) księstwo wołowskie,
    b) księstwo złotoryjskie,
    c) ~~państwow~~ (miasto) Złoty Stok (Reichenstein),
    d) miasta Oława, Kluczbork i inne.
11. Hrabstwo kłodzkie.
12. Księstwo ziębicko-oleśnickie.
13. Księstwo wirtembersko-oleśnickie:
    a) ks.bierutowskie (Bernstadt, Berolstadt),
    b) ks.międzyborskie (Mezibor), (Neu-Mittelwalde)
    c) Ks. dobroszyckie (Juliusburg)

www.numizmatykkrakowski.pl

14. Księstwo opolsko-raciborskie:
    a) monety Karola Ferdynadda Wazy, bpa wrocławskiego,
    b) siedmiogrodzkie monety Gabriela Betlena.
15. Księstwo cieszyńskie:
    a) ks. cieszyńsko-głogowskie,
    b) ks. cieszyńsko-bielskie,
    c) mennica skoczowska.
16. Księstwo ~~opawskie~~:
    ~~a~~) ks. opawsko-karniowskie,
    b) ks. krośnieńsko-karniowskie.
17. Księstwo oświęcimsko-zatorskie.
18. Monety austriackie, bite dla Śląska:
    a) Mennica wrocławska,
    b) " brzegska,
    c) " głogowska,
    d) " kłodzka,
    e) " opolska,
    f) " raciborska,
    g) " nyska,
    h) inne mennice. strzegomska
19. Monety pruskie, bite dla Śląska: ks. krośnieńsko-świebodz
    a) książąt Anspach-Beyreuth z tytułem książąt śl.
    b) Fryderyka II, Fryderyka Wilhelma II i Fryderyka Wilhelma III, bite we Wrocławiu (z lit. B),
    c) Fryderyka Wilhelma III, bite w czasie wojen napoleońskich w Kłodzku (z lit. G).
20. Monety miast śląskich, bite w okresie I Wojny Swiatowej (1916- 1922).-
21. Brony ~~muzeal~~ ~~Wyklad~~ ~~Hawlowicz~~

Jedn[en] z decydujących głosów w dyskusji powinna mieć Katedra Historii Śląska na Uniwersytecie wrocławskim, jako przodująca w tej dziedzinie placówka naukowa. Ustalenie podziału monet śląskich pozwoli licznym zbieraczom i placówkom muzealnym na oparcie ich prac zbierackich na realnie ustalonych podstawach. Niemniej jednak i Sz. zbieracze zechcą zabrać głos w tej sprawie, aby powyższemu projektowi, dalekiemu do doskonałości, nadać ostateczną formę.

(T. Kałkowski)

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 5 (9) 24.5.1949

We wtorek d.7 czerwca r.b.o godz.17 odbędzie się w świetlicy Muzeum Narodowego zebranie Zarządu T-wa.

Sprawa medalu chopinowskiego była ponownie poruszana na zebraniu Kom.Wykonawczego Roku Chopinowskiego przez Ob. Ministra Kultury i Sztuki S.Dybowskiego,lecz o ostatecznej decyzji jednak Zarząd T-wa dotychczas nie został powiadomiony.

MEDALE MICKIEWICZA na Wystawie w Muzeum Narodowym.

W połowie czerwca r.b.zostanie otwarta w Muzeum Nar.w Warszawie wystawa ku uczczeniu 150-ej rocznicy urodzin wieszcza. Na wystawie znajdziemy medale i medaliony dawne, które ocalały w zbiorach Muzeum Narodowego. Gdyby zbiory prowincjonalne były uporządkowane,byłaby to okazja do zgromadzenia na wystawie i zinwetaryzowania wszystkich mickiewicianów w zakresie medalierstwa.

Należy wyrazić ubolewanie,że w związku z Rokiem Mickiewiczowaskim nie został wybity nowy medal na cześć wieszcza.

Zamierająca twórczość naszych artystów-medalierów nie znajduje należytego zrozumienia i poparcia,to też i zbiory publiczne pozbawione są możliwości wzbogacania się wynikami prac konkursowych. Zresztą dotychczas nie został zorganizowany dział medalierstwa nawet w stołecznej Akademii Sztuk Pięknych.

ARCHIWUM MIEJSKIE w Gliwicach (ul.Zygmunta St.8) posiada piękną szafkę stalową do przechowywania monet lub medali,wypełnioną monetami przeważnie z XVIII i XIX w.

Biorąc pod uwagę znajdujące się tamże monety antyczne, prawdopodobnie znalezione na Śląsku,cały ten zbiorek wraz z szafą winien być przekazany Muzeum Śląskiemu we Wrocławiu.

Medalion hitlerowski na przyłączenie G.Śląska do Rzeszy:

Żelazny,okrągły,lany,jednostronny,o średnicy 91 mm z uszkiem na odwrociu do zawieszania. Technika wykonania jest raczej medalowa. W polu mapa Górnego Śląska,którego polska (przedwojenna) część jest zakreskowana. Na krawędzi tej mapy siedzi nawprost orzeł germański ze swastyką na piersi i szponami łączy z sobą obie części Śląska: polską i niemiecką. W otoku napis: ZUR.ERINNERUNG.AN.DIE. RUCKGLIEDERUNG.VON.OSTOBERSCHLESIEN./KRIEGSJAHR.1940.,co oznacza po polsku: Na pamiątkę powrotu wschodniego Górnego Śląska (do Rzeszy).Rok wojenny 1940. Sygnatura artysty - PL. Medalion odlała prawdopodobnie Huta Gliwice, znana z precyzyjnych odlewów żelaznych. (W zbiorach: Muzeum Nar.w Warszawie i Archiwum M.w Gliwicach).

(T.Kałkowski)

Nowi Członkowie W.T-wa Num.:

HYDEL Andrzej - Szczakowa,pow.Chrzanów,ul.Kr.Jadwigi 199

MALINOWSKI Stanisław - W-wa,Słowackiego 5/13,m.1

www.numizmatykkrakowski.pl

ZAPISKI NUMIZMATYCZNE - Kwartalnik pop.-naukowy. Wydaje (?) Sekcja Numizmatyczna Pol.T-wa Archeolog. Nr 1. W r o c ł a w, kwiecień 1949.

Notujemy z radością ukazanie się n-ru 1-go czasopisma, poświęconego zagadnieniom numizmatycznym, a dostępnego dla każdego miłośnika przeszłości. Trudno o bardziej popularne ujmowanie spraw, wymagających często głębszych studiów, rozpatrywanych jednakże na łamach tego pisma w formie niemal przyjacielskich pogawędek. Szczególnie przemawiają za tym odpowiedzi ze SKRZYNKI POCZTOWEJ. Układ graficzny bez zarzutu, lecz niektóre ilustracje, szczególnie kreskowe, są zbyt prymitywne. W numizmatyce wymagana jest precyzja rysunku. Nawet o wiele lepsze rysunki były powodem do ostrej krytyki ze strony badaczy, którzy przywiązują więcej wagi dobrej (dokładnej) reprodukcji, niż opisowi czy też interpretacji wyobrażeń na monetach. Jest to sprawa zasadnicza dla nawet najbardziej popularnych wydawnictw w zakresie nimizmatyki. Trudności tego rodzaju należy pokonywać przez wynalezienie zdolnych grafików, którzy mogliby współpracować z numizmatykami, o ile istnieją trudności w ilustrowaniu prac za pomocą fotografii i ew. odbitek, wykonywanych na lekko zwilżonym cienkim papierze, lecz kompaktnym i czernionym następnie miękkim grafitem (z ołówka B3 lub B4). Tarcie monet końcem ołówka jest karygodne, ponieważ na połyskowych egzemplarzach monet i medali pozostają ślady (rysy), które zresztą widoczne są i na odbitkach.

W związku z poruszonymi na łamach "Zap.Num." kwestiami, nasuwają się pewne uwagi, wymagające omówienia.

Skarb z Dzierząźni pod Płońskiem znajduje się w Państw.Muzeum Archeologicznym w Warszawie, a ponieważ został znaleziony w naczyniu glinianym, to też istnieją poważne wątpliwości, by mógł być przekazany do zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie. Sprawa wykopalisk monet i t.zw.siekańców dotychczas nie jest pod względem prawnym uregulowana: Muzea prehistoryczne reflektują na monety nawet z XVII-XVIII w. Dziś przechowują też zbiory monet również biblioteki i archiwa. Należy jednak wierzyć, że z czasem nastąpi rozgraniczenie kompetencji w zakresie numizmatyki i powstanie skoordynowana sieć publicznych zbiorów numizmatycznych.

F.I.Michalewskij. Oczerki istorii deneg i denežnogo obraszczenija. T.I.Deńgi w feodalnom choziajstwie. (Leningrad) 1948.

Pod tym tytułem ukazała się praca, wydana przez Instytut Ekonomiki Akademii ZSRR, traktująca o pieniądzu w gospodarce kapitalistycznej - w ustroju feudalnym. Autor uwzględnia systemy monetarne w świecie starożytnym, następnie w średniowieczu - głównie we Francji, Niemczech i Anglii. Osobno rozpatruje zagadnienia monetarne na Rusi, uwzględniając najnowszą literaturę, z której dowiadujemy się wiele ciekawych faktów o rozbieżnościach poglądów wśród uczonych rosyjskich np w sprawie istnienia pieniądza zastępczego w postaci skórek. Literatura polska w tej kwestii przez autora jest całkowicie

www.numizmatykkrakowski.pl

pominięta. Pomimo to praca omawiana przedstawia wielką wartość dla badaczy wielu zagadnień numizmatycznych. 4 tablice znajomią z typami zasadniczymi najdawniejszych monet średniowiecznych w Europie i sztabkami srebrnymi na Rusi. Wiele szczegółów jest godnych uwagi,a między innymi np o biciu brakteatów (na podkładzie z filcu lub s k ó r y,co jest najprawdopodobniejsze.-Str.174).

Estetyczna forma zewnętrzna (oprawa płócienna ze złoceniami),papier i druk bez zarzutu. Cena - 200 zł. Żałować tylko należy,iż wydawnictwa tego rodzaju są w sprzedaży w Polsce w b.ograniczonej ilości egzemplarzy.

MONETY SYCYLIJSKIEGO MIASTA NAXOS.

Staraniem firmy wydawniczej Birkhauser w Bazylei (Szwajcaria) ukazała się w 1944 r. piękna książka Herberta C a h n'a p.t."Die Münzen der sizilischen Stadt Naxos." Ruchliwy księgarz wrocławski,Józef Lach (Wrocław,Kuźnicza 36) dostarcza w cenie około 1.000 zł. Książka liczy 168 stron i 12 fototablic.

Zanim ukaże się recenzja naukowa,ograniczamy się do krótkiego podania treści. Po zwięźle napisanym zarysie historycznym m.Naxos,autor analizuje mennictwo tej kolonii,dzieląc je na okres archaiczny (550-490) i klasyczny (461-403),po czym przedstawia historię pieniądza naksyjskiego,objaśnia ryciny i podaje dane o starych i nowych falsyfikatach. Kończy dzieło katalog monet,obejmujący 149 pozycji. (T.K.)

Dział Num.w Muzeum Ziemi Bytomskiej w Chorzowie (ul.Sienkiewicza 5) posiada podręczną biblioteczkę numizmatyczną,zawierającą cenne druki z XVII-XIX w., a między innymi: Deverdeck. Silesia Numismatica.Jawor 1711. (T.k.)

P r e z e s
W.T-wa Numizmatycznego
)-(Józef Jodkowski)

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T Y
Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego
N 6 (10) 15.VII.1949

WIADOMOSCI NUM.-ARCHEOLOG.ZOSTAŁY WZNOWIONE!

Ukazanie się tomu XXI czasopisma WIADOMOSCI NUM.-ARCH. numizmatycy niezawodnie powitali z radością,ponieważ jest to jedyny w kraju periodyk,mający za sobą bogatą spuściznę,a przede wszystkim - utrzymany na odpowiednim poziomie.

Brak środków nie pozwolił na wydanie tego tomu,by mógł być dostosowany do poprzednich. Jest to mankament b.poważny.Ucierpiały na tym mocno głównie ilustracje do artykułu M.F.Bonieckiej i inne. Jest to przestroga na przyszłość. Dopóki P.T-wo Numizmatyczne nie uzyska przyznania stałej dotacji na wydawanie WNA - los ich zawsze będzie uzależniony od przypadkowych możliwości.

Faktem jest,że strona graficzna - fatalna.

Wynika to z niewykorzystania źródeł zasiłkowych (np Fund. Kultury Nar.,zresztą obecnie skocentrowanych w Prezydium Rady Min.),a zmniejszenie nakładu do 300 egz.jeszcze bardziej pogłębia sytuację,ponieważ numizmatycy,którzy mogliby odegrać rolę filantropów,-obecnie należą do przeszłości. Zaledwie wyjątkowe jednostki nie mogą narzekać na możliwości w zakresie numizmatyki...Nagół jednak liczyć na doraźną i większą pomoc pieniężną od numizmatyków trudno,a tymbardziej opierać kontynuowanie WNA. Przy układaniu w przyszłości budżetu raczej należy brać teoretycznie pod uwagę honoraria autorskie. Zamiast hohorariów bardzo pożądane jest sporządzanie odbitek lub nadbitek,które zawsze mają powodzenie.

WNA mają wszelkie dane,by zajmować czołowe miejsce wśród periodyków w zakresie numizmatyki,szczególnie gdy znajdujemy zapowiedź powrotu do pracy prof.Z.Zakrzewskiego.Jego pióra ukazała się ocena (wstępna) "pomnikowego" wydawnictwa P.Akademii Um.,a mianowicie cz.I pracy M.Gumowskiego CORPUS NUMMORUM POLONIAE,skreślona bardzo umiarkowanie. Słuszna przy tym uwaga: uznanie ogromu włożonej przez M.Gumowskiego pracy, a jednocześnie stwierdzenie dowolności w operowaniu własnymi tezami,które często nie wytrzymują krytyki (denary biskupie!).

Z recenzji prof.Z.Zakrzewskiego przemawia jedna ważna

www.numizmatykkrakowski.pl

okoliczność,nad którą trudno przejść do porządku dziennego.Jest to kwestia denara "z koroną rogatą"(Stroncz.5[a]) przypisywanego przez M.Gum.Mieszkowi I,a przez prof.Z.Zakrzewskiego Mieszkowi II.

Właściwie są dwie kwestie: i) czy korona rogata?
2) denar Mieszka I czy też II-go?

Kwestia pierwsza dla przeciętnego numizmatyka jest raczej mało rzeczowa,ponieważ żaden opis nie odtworzy wiernie prymitywnego wyobrażenia.Powołanie się przy opisie na znany w literaturze egzemplarz wg Stroncz.czy też Gum. w zupełności wystarczy.Ostateczne rozstrzygnięcie kwestii kiedyś może nastąpić na odpowiednim forum,ew.w literaturze.

Natomiast kwestia druga (a takich jest w CNP sporo)- komu ma być przypisany denar omawiany? Do ostatecznego rozstrzygnięcia sporu potrzebna jest większa ilość wykopalisk (skarbów) monet z pocz.XI w. Spostrzeżenia prof.Z. Zakrzewskiego są słuszne,lecz w sensie zastrzeżeń,to też nie rozstrzygają one ostatecznie kwestii. Zakwestionowanie czasokresu bicia denara powinno było być wzięte pod uwagę przez autora CNP i denar raczej należałoby umieścić na właściwym miejscu chociażby ze znakiem zapytania.

Trudno jednak zgodzić się z prof.Z.Zakrzewskim w sprawie znaczenia wagi przy badaniach monet wczesnopiastowskich. Zważenie większej ilości - pojedyńczo i wg typów w każdym wykopalisku może mieć decydujące znaczenie nawet w kwestii denara z "koroną rogatą." Nieszczęściem natomiast będzie,gdy pod wpływem niefortunej uwagi prof.Z. Zakrzewskiego skarb z pocz.XI w.zostanie pod względem wagi poszczególnych monet rzadszych zbagatelizowany,a trudności finansowe spowodują wędrówkę do tygla...
W dzisiejszych czasach skarby monet o wadze kilku,kilkunastu lub kilkudziesięciu kg przeważnie sprzedawane są na stop ażeby uniknąć możliwych dochodzeń i conajmniej konfiskaty.Jeżeli skarb zaginie - mogą pozostać cenne notatki.

Zagadnienie "Artystycznej wartości piastowskich monet",poruszone przez F.Koperę niejednokrotnie zajmowało

www.numizmatykkrakowski.pl

umysły historyków sztuki, zajmujących się numizmatyką. Jest to temat b.ciekawy i wdzięczny, szczególnie po odpowiednim zilustrowaniu, można rozwinąć do większego studium, opartego również na materiałach sfragistycznych.

Praca tego rodzaju już została zapoczątkowana w Warszawie, lecz "pogrom średniowiecza" w okresie okupacji niezmiernie utrudnia w zdobyciu dobrych fotografii np denarów Bolesława Chrobrego - szczególnie z napisem ruskim, których najpiękniejsze egzemplarze można było oglądać tylko w berlinie...

Ze zdziwieniem stwierdzamy ubożuchną kronikę. Czy w Krakowie nikt z numizmatyków nie przegląda prasy i nie robi wycinków? Również brak wiadomości o wykopaliskach monet (i wogóle "wędrownych") szczególnie ze Śląska, który jest bliżej Krakowa, niż Warszawy, z lat 1945-1948.

Istniał dawniej dobry zwyczaj dzielenia się wiadomościami o zdobytych monetach rzadszych, a tym bardziej mało znanych, a cóż dopiero mówić o nieopisanych. Szkoda wielka, że o tym pozostały tylko ślady na łamach WNA

Do "drobnych przeoczeń" należy błędnie podane nazwisko Prezesa W.T-wa Num. (s.155), no i waga medalu kościuszkowskiego (na s.153 - 230 g, a na 145 - 240 g).

Biorzemy jednak pod uwagę trudności finansowe P.T-wa Numizmatycznego, a stąd wynikające trudności w montowaniu rocznika WNA po kilkuletniej przerwie. Zasługuje on na najszersze rozpowszechnienie i poparcie. Ceny wprawdzie nie znamy (zapewne około 1000 zł.), lecz należy umożliwić P.T-wu Num. przygotowanie do druku tomu jubileuszowego WNA, który winien ukazać się w odmiennej szacie i o bogatszej treści.

Adres P.T-wa Num.-Kraków, ul. gen. Świerczewskiego 3.

Z E B R A N I E członków W.T-wa Num. z referatem A. Szemiothowej o najdawniejszych monetach greckich odbędzie się w Muzeum Narodowym w d. 5 września r.b. o godz. 17, a po zebraniu - posiedzenie Zarządu WTN.

Prezes W.T-wa Num.
(-) Józef Jodkowski

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl

K O M U N I K A T

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

Nr 1. ~~(10)~~ (11) 28.VI.1951

Na prawach rękopisu Nr 1 - 100

Warszawskie Towarzystwo Numizmatyczne zainicjowało w dniu 28.VI.br. Zjazd Przedstawicieli 4 Towarzystw Numizmatycznych w Warszawie, w lokalu Muzeum Narodowego.

Zjazd ten jest dla nas wydarzeniem dużej wagi. Obiecujemy sobie po nim wiele. Mamy nadzieję, że uda nam się, przy wspólnym wysiłku, przywrócić numizmatyce w Polsce należne jej stanowisko w świecie naukowym. Wierzymy, że potrafimy przekonać czynniki miarodajne o roli numizmatyki, która nie może być traktowana jako "nauka pomocnicza historii", lecz, że posiada ona tak jak wszędzie takie same prawo do własnego, odrębnege życia naukowego jak inne dyscypliny. Wszak musi się ona posługiwać nimi w tym samym stopniu, co nauki, korzystające ze stanowiska uprzywilejowanego, posiłkując się numizmatyką. Obowiązkiem naszym jest wykazać całą użyteczność i wagę numizmatyki, jako nauki o niezwykle różnorodnych aspektach. Interesuje ona zarówno ekonomistę, badającego podstawy naszego materialnego bytu jak i historyka, badającego przyczyny i skutki zjawisk społecznych na płaszczyźnie zagadnień kulturowych; dla historyka sztuki przedstawienia na monetach staną się kopalnią form artystycznych, zmieniających się w zależności od ewolucji badanych przez niego epok; artysta rzeźbiarz będzie mógł się przekonać jak, posługując się najprostrzymi środkami, artysta antyku średniowiecza, renesansu czy baroku potrafił zakląć nieśmiertelne piękno w tworzonych przez niego dziełach, właściwych każdej z tych epok. Do tematów szczególnie pasjonujących świat artystyczny należy między innymi zagadnienie portretu, występującego bodaj najczęściej na monecie.

Konkretyzując nasze postulaty, żądać musimy stworzenia chociażby lektoratów z numizmatyki na uniwersytetach naszych, ze szczególnym uwzględnieniem numizmatyki polskiej, by wciągnąć rzesze młodzieży do walki o numizmatykę. Musimy nauczyć młodych, że jest to walka o sprawę szlachetną, jest to walka o prawo badania ewolucji dziejów ludzkich w ich różnorodnych przejawach wyrażonych na monecie, spełniającej w organiźmie społecznym rolę analogiczną do tej, jaką odgrywa obieg krwi dla organizmu ludzkiego.

Chcąc, by Zjazd nie był tylko czczą formalnością, musimy podjąć szczerze, a rzetelnie pewne zobowiązania. Do nich należy między innymi przyrzeczenie wydawania Komunikatów numizmatycznych przez poszczególne nasze towarzystwa.

Minęło już 2 lata od ostatniego Komunikatu, redagowanego przez śp. Prezesa W.T.N. Kustosza Józefa Jodkowskiego, a półtora roku od dnia Jego zgonu. W tym czasie W.T.N. pracowało, jak na nasze możliwości dość owocnie. Nie-mniej jednak praca ta musi być uzgodniona z ogólnym tempem naszego życia, a więc musi ona być intensywniejsza i wydajniejsza w swych efektywnych wynikach.

(Sprawozdanie z działalności W.T.N. zostało umieszczone w obecnym Komunikacie).

Redakcja

./.

www.numizmatykkrakowski.pl

50

Sprawozdanie ~~z działalności Warszawskiego Towarzystwa~~ Numizmatycznego: Od dn. 9.1.1950 r. do 18.6.1951 r. odbyto ~~23~~ zebrania, w tym dwa walne.

Z prac zaprojektowanych przygotowano Memoriał do władz o znaczeniu numizmatyki dla badań kultury materialnej. Memoriał łączy się bezpośrednio z pracami przygotowawczymi do obchodu Millenium i został sporządzony w porozumieniu z Towarzystwami Numizmatycznymi w Krakowie, Wrocławiu i Łodzi. Memoriał został doręczony Komisji do Spraw Muzelnictwa Sejmu Ustawodawczego.

Opracowano hasła z numizmatyki polskiej, obcej i antycznej w ilości 600 szt. do słownika wyrazów technicznych z historii sztuki, wychodzącego pod redakcją prof. fr Stanisława Lorentza, Dyrektora Muzeum Narodowego w Warszawie.

Członkowie W.T.N. opracowali ponadto szereg rękopisów z zakresu numizmatyki, z których wymienić należy:

Inż. T. Kałkowskiego - "Klasyfikacja medali polskich"
Inż. Wł. Terleckiego - "Katalog monet Polski Odrodzonej 1922 - 1939"
Kustosza A. Szemiothowej - "Podstawowe zagadnienia z numizmatyki rzymskiej"
Inż. J. Szymońskiego - Moneta śląska, Moneta biskupia, Moneta miejska.

Przygotowano projekty dekretu i zarządzenia, nowelizujących obowiązujące przepisy w zakresie monet i medali złotych. Obydwa te projekty zostały doręczone Ministrowi Kultury i Sztuki który ustosunkował się życzliwie do poruszonej przez W.T.N. sprawy obiecując swe poparcie.

Odbyły się następujące referaty w tym czasie: .

23.10.50 r. Dr Br. Sabat mówił "o nieznanej monecie cesarza Othona"

5.3.51 r. Mgr Borkowski mówił " Sprawy gospodarcze w okresie wojennBatorego (Zatarg Gdański).

2.4.51 r. inż. J. Szymoński miał referat "O monecie Śląskiej"

2.5.51 r. inż. J. Szymoński mówił "O monecie biskupiej"

Skład obecnego Zarządu:

Prezes: Inż. W. Terlecki
Vice-Prezesi: Dr T. Ossiński i Inż. S. Hoppe
Sekretarz: A. Szemiothowa
Skarbnik: K. Czerwiński

Komisja Rewizyjna: płk W. Buś, Inż. J. Karczewski, mgr W. Głuchowski.

Prawie na każdym zebraniu członkowie W.T.N. określają monety polskie i obce, zgłaszają do zakupu do Muzeum Narodowego,

---

JODKOWSKI JOZEF (1890 - 1950) archeolog, historyk sztuki i numizmatyk. Ur. 20.12. w Grodnie, syn Józefa i Zofii z Zaniewskich. Ukończył gimnazjum podominikańskie w Grodnie. W 1905 r. uczestniczył w strajku szkolnym i ruchu patriotycznym, redagował tajną gazetkę i ulotki. Już w czasach gimnazjalnych zajmował się badaniem dziejów swego rodzinnego miasta i wyniki swoich prac ogłaszał w Dzienniku Wileńskim i Światowidzie.

www.numizmatykkrakowski.pl

Wyższe studia odbył w Instytucie Archeologicznym w Moskwie, kończąc go w 1913. r z odznaczeniem. W 1913 i 1914 r. pracował jako laborant w Instytucie Archeologicznym i Muzeum Rumiancewskim w Moskwie. W tym czasie inwentaryzował wywiezione po rozbiorach, polskie pamiątki i archiwalia do carskiej Rosji i ogłosił: "Armaty polskie w Muzeum Artyleryjskim w Petersbugu" i "Pieczęcie wileńskie w Muzeum Rumiancewa w Moskwie", po czym "Pieczęcie polskie w Muzeum Rumiancewa" i inne prace.

W tym okresie dzięki Jego inicjatywie i energii ocalał ikonostas pounicki z XVII wieku w znanej świątyni pobazyliańskiej w Supraślu (zniszczonej w czasie drugiej wojny światowej przez Niemców) i kościół w Horodyszczu koło Pińska z freskami Otto Hiebla, przeznaczony pierwotnie na rozbiórkę.

Od 1922 r. był konserwatorem okręgowym na woj. białostockie. W krótce po tym przeniósł się do Grodna, gdzie kontynuował swoje prace w zakresie dziejów Grodna i okolicy. Zajął się także zorganizowaniem Muzeum Miejskiego. Z niczego stworzył pokaźne muzeum i to było niewątpliwie najpoważniejszym osiągnięciem Jego życia.

Po wielu trudach przeniósł Muzeum na zamek królewski, który też częściowo odbudował. W tym czasie ogłosił też monografię Grodna. Kierownikiem Muzeum był do 1936 r.

Drugim Jego wielkim osiągnięciem, w którym zabłysnął jego talent odkrywczy, to odkopanie murów warownej świątyni pod kościołem na Kołoży, o której nie było wzmianki, ani w kronikach, legendach, ani pamięci ludzkiej. Była to istotna rewelacja, która sprawiła bardzo wielkie wrażenie.

W Warszawie pracował w Państwowych Zbiorach Sztuki na Zamku, poświęcając się całkowicie numizmatyce polskiej.

Okres okupacji zaciążył fatalnie na Jego zdrowiu. Niedostatek, jaki cierpniał pogorszył znacznie Jego cierpienie płucne i po powrocie do Warszawy w połowie 1945 r., osłabienie Jego było niepokojące.

Zaraz po powrocie w maju 1945 r. do Warszawy, Muzeum Narodowe powierzyło Mu stanowisko Kustosza. Wznowiony dział numizmatyczny został prawie doszczętnie rozgrabiony przez Niemców. Sytuacja wydawała się wówczas beznadziejna, bo ze złota nie pozostało ani jednej sztuki, a pozostałe numizmaty srebrne były małej wartości.

Jodkowski zabrał się z zapałem do działa i po przeszło 4-letniej pracy, potrafił z toni powojennej zebrać i zorganizować zbiór monet, który w pewnych działach przewyższa bogate zbiory przedwojenne Muzeum Narodowego. Była to jak mi mówił, najradośniejsza chwila, gdy mógł dyrekcji Muzeum Narodowego zademonstrować skompletowane nowo zbiory numizmatyczne. Także i w tym wypadku objawił się Jego nieomylny instynkt badacza i zbieracza, który mu wskazał sposoby działania, wiodące do zdobycia takiej mnogości numizmatów o tak wysokiej jakości.

Jodkowski był erudytą polskiej numizmatyki. Znawstwo Jego dotyczyło szczególnie średniowiecza numizmatyki polskiej, monet polsko-litewskich, zagadnień autentyczności monet i wyczerpującej znajomości współczesnej techniki monetarnej. Jodkowski był wybitnym znawcą literatury numizmatycznej, także obcej, o ile dotyczyła numizmatyki polskiej.

Szczególnie umiłował nasze dukaty. Przez długie lata kompletował wykaz złotych monet polskich, zawierający dokładny opis, powołanie na literaturę numizmatyczną, wartość poszczególnych monet i ich podobizny. Zdawało się, że praca ta zawierała całość

www.numizmatykkrakowski.pl

polskich monet złotych. Celem zabezpieczenia jej zostało przepisane w trzech egzemplarzach, które niestety, ku wielkiej szkodzie naszej numizmatyki, zginęły w pożodze Warszawy.

Do 1936 r. Jodkowski był głównie historykiem swego miasta rodzinnego Grodna i okręgu grodzieńskiego. Ogłosił kilkadziesiąt artykułów i broszur dot. najrozmaitszych zagadnień dziejów Grodna i jego bliższej i dalszej okolicy, dot. nazw ulic i placów, pieczęci miejskich, malarzy grodzieńskich, cechu zamku królewskiego, dziejów huty szklanej, świątyni warownej na Kołoży, dziejów m. Białystok w połowie XVI w. i wielu innych zagadnień historycznych Grodna i woj. białostockiego.

Publikacje te ogłaszał w wielu czasopismach: Swiatowidzie, Dzienniku Wileńskim, Echu Grodzieńskim, Nowym Życiu, Ziemi, Wiadomościach Numizmatyczno-Archeologicznych, Problemach i innych. W 1946 r. zajął się wznowieniem działalności Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego. Obrany prezesem rozwinął owocną działalność, zakreślił plan prac i wydał 9 numerów komunikatów Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego.

Ubolewać trzeba, że fatalny okres wojenno-okupacyjny, który Jodkowski przeżył z trudem i okres powojenny, gdy ciężka choroba odjęła mu siły, uniemożliwiły mu niestety opracowanie większej pracy numizmatycznej, do czego miał wszelkie dane. Jest to niepowetowana szkoda naszej nauki numizmatycznej. Wielką swoją i solidną wiedzę zabrał niestety do grobu.

NIEZNANA MONETA RZYMSKA CESARZA OTHONA

Podał

ERONISŁAW SABAT (Warszawa)

Stosunkowo krótki, bo tylko dwa lata 1968 r. i 1969 r. obejmujący okres czasu dziejów państwa rzymskiego obfituje w wielką liczbę ważnych zdarzeń historycznych. W okresie tym z trzech imperatorów (Nerona, Galby i Witelliusa) zdarto i rozszarpano, a czterech mężów (Galba, Otho, Witellius, Wespazjan) kolejno oblekało purpurę cesarską. Okres ten dał stosunkowo wielką rozmaitość monet rzymskich (w szerszym tych słów znaczeniu t.j. monet bitych nie tylko w Rzymie, lecz wogóle w mennicach na terytorium podówczas bardzo rozległego państwa rzymskiego).

Po samobójstwie Nerona, sromotnym jak jego życie, popełnionym w dn. 9 czerwca 68 r., pojawia się szereg rozmaitych monet o charakterze republikańskim. Pragnienie powrotu dawnej wolności "Libertas" znalazło swój wyraz i w numizmatyce. W Galii bito monety takie, przeważnie srebrne, rzadko złote. Na ich awersie wyrażono głowę alegorycznej wolności z napisem w otoku: LIBERTAS Populi Romani RESTITUTA, a na rewersie symbole zdobycia wolności takie, jakie były na monetach Brutusa po zamordowaniu Cezara: dwa sztylety, między nimi czapka wolnościowa ("pileus libertatis"); na innych na awersie głowa odzyskanej wolności, na rewersie SPOR (co oznacza Senatus

. . .

www.numizmatykkrakowski.pl

Populusguc Romanus), otoczonc wieńcem dębowym. Również w Afryce zawrzał republikański ruch wolnościowy. Tam bił denary taki. L.Clodius Macer jako propraetor Afryki z typami alegorycznymi, jak z głową bogini miasta Kartaginy, z trójnogiem (triguetrum) będącym godłem Sycylii, z nazwami ligionów i ich sztandarami polowymi. Stawiał on swe własne imię w przypadku 2-im jak to bywało na denarach w okresie republiki. Denary jego również tym są charakterystyczne, że umieszczał na nich S.C. (t.zn. Senatus Consulto), czego na monetach srebrnych w okresie cezarów nie bywało.

Z uznaniem przez senat Galby, obwołanego przez pretorianów cesarzem, ruch wolnościowy ustał. Galba już za panowania Nerona Hiszpanią przez 8 lat rządząc, srogością chciwością się odznaczał. Wstąpiwszy na tron jako imperator, okrutnym tyranem pozostał. Lubieżny, a przy tym twardy, żołnierski charakter. Zabity został w 69 r. n.e.

Mimo krótkiego panowania Galby, posiadamy znaczną liczbę jego monet miedzianych +), srebrnych i złotych.

Rzadko są spotykane monety srebrne i złote efemerycznego następcy Galby, cesarza Othona. Z miedzianych monet Othona znane są tylko monety bite w Antiochii syryjskiej i w Egipcie.

Po Othonie cesarzem został Aulius Vitellius w r. 69. Ten,chłopcem już zepsuty przez Tyberiusza na wyspie Capri, pochlebstwem i rozwiązłością umiał sobie zjednać łaskę Kaliguli, Klaudiusza i Nerona. Galba, najmniej się takiego rozpustnika spodziewając, powierzył mu dowództwo nad legionami, rozłożonymi nad Renem. Witellius w najpodlejszy sposób zaskarbił sobie przychylność żołnierzy, obwołany cesarzem na początku 69 r. Wojsko jego pobiło pod Bedriacum obok Krem ny cesarza Othona, który zaraz po porażce odebrał sobie życie w dniu 2[illegible] kwietnia. Witellius po odbyciu wjazdu do Rzymu, oddał się zupełnemu próżniactwu, gnuśności, opilstwu i zbytkom, łącząc ze zbytkiem okrucieństwo. Legiony Panońskie pierwsze przeciw niemu oręż podniosły, a obwoławszy cesarzem Wespazjana, wkroczyły do Italii i weszły zwycięsko do Rzymu. Witellius wi na szyję zarzucono pętlę, wleczono go po ulicach miasta wśród urągowiska i przekleństw ludu, wreszcie ciało jego pocięte na kawałki wrzucono do Tybru.

Monety cesarza Witellliusa, mimo że panował tylko około 8-miu miesięcy, znajdujemy częst ; bito je we wszystkich 3 metalach.

Po zabiciu Witellliusa wwtąpił na tron Wespazjan, przy końcu 69 r. n.e. i w roku tym zaczęto emitować jego liczne monety złote, srebrne i miedziane.

Nadmieniamy, że zgodnie z dekretem, ustanowionym jeszcze przez Augusta w roku 15 p.n.e., monety z cennego kruszcu bić panujący, zaś monety miedziane - senat, umieszczając na rewersie S.C. (Senatus Consulto). Senat rozpoczynał bicie swych monet dopiero po tym, gdy cesarz otrzymał godność Najwyższego Kapłana (Pontifex Maximus).

+) Przez monety miedziane rozumiemy również monety z aliażu miedzi, t.j. brązowe i mosiężne.

www.numizmatykkrakowski.pl

Jakże charakterystyczne i pełne wyrazu są na monetach rzymskich te głowy cezarów. Monety starożytne, klasyczne są naogół mistrzowskimi dziełami sztuki plastycznej o wykonaniu artystycznie drobiazgowym. Misternie wykonane monety Othona złote i srebrne wskazują, że Otho nosił perukę.

- -

Po omówieniu tych wstępnych wiadomości możemy przystąpić do właściwego tematu.

Wśród posiadanych przeze mnie monet starożytnych odkryłem monetę brązową cesarza Othona, której nie mogłem zidentyfikować na podstawie dostępnej mi literatury numizmatycznej. Moneta taka nie jest zanotowana ani przez Cohen'a (prawie kompletny spis monet cesarzy rzymskich) ani w spisie monet posiadanych przez British Museum, ani w żadnym z kilkuset przejrzanych przeze mnie katalogach numizmatycznych krajowych i zagranicznych. Profesor Kurt Regling, Kustosz Kaiser Friedrich Museum w Berlinie w podręczniku z serii "Handbücher der Königlichen Musseum zu Berlin" twierdzi co następuje:

"Rzymskich++) monet miedzianych Othona nie ma, nie dlatego, że nie został on uznany przez senat, gdyż mógł on sobie łatwo naznaczyć nowy senat, jak to później uczynił Postumus, lecz powodem raczej było to, że cesarz Otho dopiero 9 marca na Komicjach Kapłańskich (Comitias Sacerdotales), to jest 5 dni przed wyruszeniem z Rzymu przeciw Witalliusowi, został wybrany Najwyższym Kapłanem. Od czasu zaś posiadania tej godności przez panującego mógł senat dopiero bić monety miedziane. Senat jednak po wyruszeniu Othona z Rzymu przeciw Witelliusowi zwlekał z biciem monet dopóki nie nastąpiło rozstrzygnięcie walki, które wypadło nie pomyślnie dla Othona (15 kwietnia). Dlatego nie ma rzymskich miedzianych monet Othona. "Tyle Kurt Regling".

Grasse J. G. Th. Handbuch der Alten Numismatik. Leipzig 1856r, powiada:
"Wielkich brązowych monet cesarza Othona nie ma wcale; jego małe brązy, na których jest przedstawiona jego głowa, wszystkie są bite w Egipcie i w Antiochii Syryjskiej; z bitych w Rzymie jest znany tylko jeden egzemplarz i to restytuowany przez cesarza Tytusa".

Barth'elemy w swoim Manuel de Numismatique ancienne. Paris 1890/p.17 mówiąc o rzymskich monetach brązowych pisze:

"...aussi nous n'en n'avons qu'en or et argent d'Othon, qui ne fut pas reconnu par le sènat".

- - - - - - - - - - - - -

++) t.j. bitych w Mennicy w Rzymie.

www.numizmatykkrakowski.pl

Lovinus Hulsius: w książce swej p.t. Impp.ROMANORUM NUMISMATUM SERIES.....Francofurti MDCIII p.17 pisze: Ponieważ cesarz Otho tylko przez 3 miesiące panował,mało było bitych jego monet, co się samo przez się rozumie. Sebast.Erizzo, ścisły badacz starożytności wspomina, że widział tylko jedną monetę brązową z napisem: IMP.M.OTHO CAESAR AVG. na awersie, a na rewersie: S.C. otoczone wieńcem.+) Sambucus w ostatnim rozdziale Embelmata opisuje monetę brązową Othona a takim samym wyglądzie jak przedstawiona przez nas w rycinie moneta złota++)

A teraz przystępujemy do opisu naszej monety.

Moneta miedziana o ciężarze 5,2o g. o średnicy 21 mm x 21,5 mm grubości semis = 1/2 asa. Patyna niejednostajna, brązowa. Zachowanie monety dobre, są jednak ślady, że moneta była w ogniu.

Na awersie głowa cesarza Othona w profilu na prawo; w otoku napis: IMP.OTHO CAESAR AVG TR. (P). (U góry ślad lekkiego przeskoku stempla).

Na rewersie: Wilczyca karmiąca Romulusa i Remusa (godło Rzymu), poniżej napis: ROMA.

Otok perełkowy na awersie i rewersie częściowo ścięty wskutek niedokładnego scentowania przy biciu.

Moneta ma wszelkie cechy autentyczności, zwłaszcza, że posiada ślad przeskoku stempla. Bita niewątpliwie w Rzymie, na co wskazuje godło Rzymu na rewersie w postaci Wilczycy, karmiącej Romulusa i Remusa i napis: ROMA.

Do ikonograficznego opisu monety naszej dołączam parę zdań, odnoszących się do osoby Othona, do jego życia i charakterystyki.

Marcus Salvius Otho ur. w 32 r. pochodził z rodziny patrycjuszowskiej. Od wczesnej młodości marnotrawny i zepsuty moralnie przez Nerona wskutek podobieństwa obyczajów zajmował pierwsze miejsce wśród jego przyjaciół. Neron dał Othonowi za żonę Poppeę Sabinę, kobietę od męża odwiedzioną, z której obydwaj równi korzystali (jak się wyraża Hulsius: "cum qua utorque pariter rem habebat".- dosłownie: z którą obydwaj na równi rzecz mieli).

- - - - - - - - - - - - - - - -

+) Warwick Wroth.Cat.Brit.Mus.p.176 nr 207. Monety takie brązowe były bite w Antiochii Syryjskiej, nie w Rzymie.(przypisek autora).

++) Na awersie głowa cesarza Othona w profilu, w prawo w otoku napis: IMP.OTHO CAESAR AVG.TR.P. Na rewersie postać alegoryczna kobiety w prawej ręce z wieńcem, z berłem w lewej. W otoku napis: SECURITAS P.R.
Moneta ta była prawdopodobnie bita w Rzymie. W katalogu Brit. Mus.cum i u Cohena nie jest wymieniona (przypisek autora).

www.numizmatykkrakowski.pl

Gdy jednak Nero ją wyłącznie dla siebie chciał zatrzymać, wysłał Othona do Luzytanii jako swego namiestnika tej prowincji; Otho nią przez lat 10 rządził z umiarkowaniem i sprawiedliwością. Gdy Galba w 68 r. podniósł bunt przeciwko Neronowi, Otho natychmiast przystał do Galby, mając nadzieję, że Galga go zaadoptuje. Lecz gdy Galba wyznaczył następcą swoim nie jego lecz Pisona, Otho uknuł spisek przeciw Galbie, nakłonił pretorianów do powstania i kazał Galbę i Pisona zamordować. Dnia 15 stycznia 69 r. Galba został zamordowany i głowę jego przyniesiono Othonowi, którego ogłoszono cesarzem. Tymczasem legiony w Germanii obwołały cesarzem swojego wodza naczelnego Juliusa Witeliusa, którego wodzowie poprowadzili wojsko do Italii. Otho po daremnych usiłowaniach o zgodę wyruszył na ich spotkanie. W kilku drobniejszych potyczkach zwycięstwo odniósł Otho, jednak w bitwie walnej pod Bedriac (między Weroną a Kremoną) został pobity. A chociaż położenie jego było jeszcze nie rozpaczliwe, postanowił sam sobie śmierć zadać, też uczynił 20 kwietnia 68 r. z odwagą i spokojem, wbijając sobie w pierś sztylet. Historycy rzymscy podają, że wierność i przywiązanie żołnierzy do Othona były nie do uwierzenia. Po klęsce jego pod Kremoną, jego żołnierze zebrali się koło niego zrozpaczonego i starali się go pocieszyć i dodać mu otuchy. Jeden z żołnierzy, wyciągając miecz, tak do Othona przemówił: "Wiedz Cesarzu, tym sposobem my za ciebie wszyscy gotowi!" To powiedziawszy przebił się mieczem. Na to rzekł Otho z poważnym wyrazem oblicza: "O moi współtowarzysze broni! Nie chcę przedłużać walki bratobójczej. Uchciwiej jest mi umrzeć niż panować. Idźcie do zwycięzcy i z nim się połączcie!" Kronika podaje, że po samobójstwie Othona wielu jego żołnierzy w pobliżu miejsca jego śmierci, śmierć sobie zadało.

Na zakończenie pozwole sobie dodać krótką uwagę, wiążącą się z głównymi zjawiskami społeczno-historycznymi w państwie rzymskim w toku jego historii, a w szczególności w tym krótkim, by tylko dwuletnim okresie czasu dziejowego lat 68 i 69 n.e. Jeśli poddamy dokładnej analizie wspomniane w moim artykule zdarzenia historyczne jak: samobójstwo, że się tak wyrażę przymusowe Nerona, ruchy wolnościowe po śmierci tego tyrana, zabicie Galby, zabicie Witeliusa, rozszarpanie jego zwłok i wrzucenie do Tybru, widzimy słuszność i sprawdzanie się sławnego powiedzenia Schillera: "Die Weltgeschichte ist ein Weltgericht" -"Historia świata jest trybunałem świata". Ścierają się ze sobą zjawiska tyraństwa i ucisku ze zjawiskami wilnościowych tendencji społecznych. Te drugie zgładzają tyranów i ciemiężców. Interpretując należycie powyższą sentencję, przekonujemy się, że naogół tym sędzią, forującym sprawiedliwe wyroki historyczne, jest lud. Sprawiedliwość społeczna prędzej czy później zawsze musi zwyciężyć.

Kończąc mój artykuł, dziękuję Obywatelce Annie Szemiothowej, Kustoszowi Muzeum Narodowego w Warszawie i Sekretarzowi W.T.N. za łaskawe zbadanie powyżej opisanej przeze mnie monety, stwierdzenie jej autentyczności i niesłychanej rzadkości i zachęcenie mnie do jej opisania jako dotychczas nieznanego unikatu.

---

www.numizmatykkrakowski.pl

W Y S T A W Y

Sygnalizujemy, że w Muzeum Narodowym w Warszawie została otwarta dn. 13 maja b.r. wystawa Numizmatyki Starożytnej. Obejmuje ona monety greckie, rzymskie i bizantyjskie. Cały materiał został ujęty zagadnieniami, a więc poczynając od okresu gdy godła na monetach są odzwierciadleniem przedmiotów, będących w epokach poprzednich obiektami handlu wymiennego lub podstawowymi produktami bytu materialnego poszczególnych miast świata greckiego, aż do godeł kultowych, występujących na monetach, których mennice znajdowały się w rękach kapłanów-bankierów. Monety Rep. rzymskie mówią nam o wpływie nobilów po wojnach punickich, o narastaniu nastrojów rewolucyjnych, których wyrazem jest zabójstwo Cesarza przez zwolenników republiki. Monety cesarstwa dają krótki przegląd głównych wydarzeń z życia najważniejszych panujących. Monety bizantyjskie obrazują różnorodne typy monet, bitych przez cesarzy jak również szereg bardzo cennych pieczęci dygnitarzy świeckich i duchownych. Ostatnia gablota poświęcona jest zagadnieniu portretu na monecie antycznej. Poza tym na wystawie znajdują się powiększenia fotograficzne monet i zestawienie ich z dziełami sztuki monumentalnej jak również z mozaikami, pochodzącymi z epok właściwych monetom.

Dla zapoznania szerokich rzesz zwiedzających wystawę z rzeźbą antyczną i uzmysłowienia wspólnych cech stylistycznych, zachodzących pomiędzy rzeźbą figuralną, a rzeźbą na monecie, wystawiono dwie kopie rzeźb greckich i jedną oryginalną rzymską. Ponadto umieszczono gablotę z kilkoma kompanijskim z IV wieku p.n.e. jako dziełom sztuki z epoki, współczesnej wielu monetom. Obok tego figurują fotografie Propilejów i świątyni Niki Apteros.

Prospekt wystawy w cenie 1 zł. znajduje się w kiosku. W niedziele i święta wystawa otwarta od godz. 10 do 19, codziennie zaś (prócz poniedziałków) do godz. 15. Wejście bezpłatne.

Projektowana jest wystawa monety śląskiej p.t. "Śląsk w monetach, medalach i pieczęciach" w Muzeum Historycznym m. Wrocławia, organizowana przez członka naszego Towarzystwa Dr Marianna Haisiga.

W Muzeum Archeologicznym w Łodzi jest stale otwarta wystawa numizmatyczna. Obejmuje ona dział monet polskich i obcych, jak również dział monet antycznych. Wystawa cieszy się dużą frekwencją.

Z żałobnej karty. Dnia 24.12.50 r. zmarł profesor Uniwersytetu w Toruniu Dr Roman Jakimowicz, długoletni członek Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego. Główne zainteresowania

www.numizmatykkrakowski.pl

Zmarłego dotyczyły wprawdzie prahistorii, niemniej jednak doceniał On również znaczenie numizmatyki, to też nie tylko nadsyłał do W.T.N., lecz nie raz wygłaszał na zebraniach referaty, dzieląc się z członkami swymi odkryciami, pozyskanymi podczas prowadzonych przez siebie prac wykopaliskowych. Do takich referatów należały między innymi odczyty p.t. "Jakimi drogami przyszły monety z.zw. "kufickie" do Polski" i "O znaleziskach skarbu złotych i srebrnych ozdób o kształtach nigdzie nie spotykanych, świadczące o wysokim poziomie złotnictwa na ziemiach polskich" i wiele innych. O zasługach zmarłego jako prahistoryka dowiedzieć się możemy z kwartalnika "Z otchłani wieków", poświęconego zagadnieniom dotyczącym prahistorii". Tam też znajduje się dłuższy artykuł prof. Jażdżowskiego, poświęcony pamięci Zmarłego.

Dnia 5 kwietnia r.b. zmarł w Kórniku, po dłuższej chorobie proboszcz miejscowy ks. kanonik dr Edmund Majkowski, członek Polskiego Towarzystwa Prahistorycznego niemal od chwili jego założenia. Zmarły ogłosił szereg prac z zakresu numizmatyki średniowiecznej. Ks. Majkowski był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności i członkiem honorowym Belgijskiego Towarzystwa Numizmatycznego.

Dnia 11 marca b.r. zmarł profesor dr Zygmunt Zakrzewski. Ze śmiercią profesora nauka polska straciła nieprzeciętnej miary uczonego, pracującego 63 lata w dziedzinie prahistorii, a zwłaszcza wczesno-średniowiecznej numizmatyki polskiej. Głęboka wiedza, ostrożność i sumienność w formułowaniu poglądów, oraz krytyczny umysł sprawiły, iż oceniając działalność naukową prof. dr Zygmunta Zakrzewskiego stwierdzić trzeba, że jego dorobek pozostanie przez wiele lat trwałą pozycją w naszej literaturze naukowej. (Z Otchłani Wieków. Zeszyt 5-6).

W Y K O P A L I S K A

Wykopalisko brakteatów krzyżackich w Toruniu.

W czasie robót ziemnych nad Wisłą w Toruniu, na przedmieściu Jakubowskim, za fabryką krochmalu, robotnik Czesław Czaplewski w dniu 21 lipca 1950 r. natrafił na głębokości 4 m na urnę zawierającą monety. Zawiadomiony o tym kustosz Gabinetu Numizm.Muzeum Państwowego przybył na miejsce wykopaliska i orzekł, że są to wyłącznie brakteaty, bite w mennicach krzyżackich w wieku XIII i XIV. Wykopalisko liczy przeszło 2.000 szt. monet, zakopanych najprawdopodobniej w końcu XIV lub na początku XV wieku. O kilka metrów dalej tamże, robotnik wykopał nożyce krawieckie, kute ręcznie, pochodzące zapewne z w. XV, oraz grot od włóczni krzyżackiej i krótki miecz czy rodzaj sztyletu. Te dwa ostatnie przedmioty nie dostały się już do Muzeum, gdyż zostały przez robotników zlekceważone i zaginęły.

Dr Z. Wdowiszewski

www.numizmatykkrakowski.pl

Odkopane monety starogreckie i rzymskie.

Dnia 3.4.51 r. robotnicy budowlani w Bydgoszczy przy zakładaniu fundamentów na terenie P.Z.B.M. natrafili na głębokości 1 m na blaszaną puszkę od konserw, zawierającą liczne stare monety.
Stwierdzono, że znalezisko obejmuje 845 rzadkich monet starogreckich, rzymskich i polskich, które zostały podczas okupacji zakopane przez nieznanego numizmatyka.

Urnę, a w niej 1.8oo monet z XIII i XIV w. znalazł w Toruniu robotnik S.P.B. w czasie prac budowlanych.
Dnia 28.7.5o r. na jakubskim przedmieściu w Toruniu podczas prac budowlanych robotnik S.P.B. Bolesław Czaplewski natrafił na urnę zawierającą cenne monety z XIII i XIV wieku. Znajdowała się ona na głębokości 1o m.
Muzeum Pomorskie, któremu przekazano urnę, stwierdziło, że zawiera ona przeszło 1.8oo monet pochodzących z mennic krzyżackich, Jest to jedno z największych, pod względem ilościowym, wykopalisk numizmatycznych w Polsce.

Złote monety w wykopie pod stadionem.
Dnia 27.7.5o r. grupa robotników zatrudnionych przy budowie reprezentacyjnego stadionu w Lublinie odkryła szklaną szkatułkę, w której znajdowało się kilkadziesiąt srebrnych i złotych monet z szesnastego i siedemnastego wieku.

7oo sztuk monet z XV wieku znalazły dzieci w Miechowie.
Dnia 1o.5.51 r. uczniowie szkoły podstawowej w Miechowie przekazali miejscowemu muzeum przeszło 7oo sztuk starych monet srebrnych, znalezionych na przedmieściu miechowa.
Znalezione monety są to denary z okresu panowania króla Jana Olbrachta (1492-15o1).

---

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl

61

K O M U N I K A T

Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego

2. (12) Warszawa, dnia 3.XI.1951 r.

Na prawach rękopisu Nr.Nr. 1 - 200.

Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego na posiedzeniu w dniu 28.VI.1951 r. postanowił uaktywnić działalność Towarzystwa między innymi przez periodyczne wydawanie "Komunikatów".

W tym celu została powołana Redakcja "Komunikatów" która ma za zadanie informować o najaktualniejszych zagadn. numizmat. - W związku z powyższym na tym miejscu zwraca się kolektyw redakcyjny z gorącym apelem do członków Warsz.Tow.Numizmatycznego, członków innych Towarzystw Numizmatycznych oraz miłośników numizmatyki o owocną współpracę.

Współpracę tą Redakcja wyobraża sobie w formie nadsyłania artykułów, przyczynków, informacji o nowych wydawnictwach numizmatycznych, przejawach życia w środowisku numizmatycznym, informacji o odkryciach i t.p.

Wszelką korespondencję w tych sprawach należy kierować pod adresem sekretarza Redakcji: Ob.Sebastian Jarosza - Warszawa, Al. Jerozolimskie Nr.3 Muzeum Narodowe.

Redakcja

Przyczynek do Dziejów Śląska w świetle dociekań numizmatycznych.

Napisał inż. Jan Szymański.

Na przestrzeni dziejów naszych doceniał w pełni znaczenie położenia Śląska jeden jedyny Piast-Bolesław Chrobry, rozszerzając granice swojego państwa swoje daleko na Wschód i Zachód i włączając w orbitę swoich wpływów pokrewne Łużyce i Milsnię.

Dwukrotnie u zarania Państwowości naszej puszcze i bagna śląskie zwycięsko oparły się nawałe niemieckiej, a na starożytnych grodach śląskich Niemczy (Niemtsch) w r.1013, a Bytomiu i Głogowie w r. 1109 załamała się cała potęga Niemców, pogańskich Lutyków i Czechów.

Pierwsza znana moneta polska bita przez Bolesława Chrobrego na odzyskanie Śląska, fundację Biskupstwa i Katedry we Wrocławiu w r. 1000-ym były solidy z wizerunkiem Króla na Av. i Św. Jana Chrzciciela, patrona Wrocławia na Rv.

Bije denary we Wrocławiu Kazimierz I Odnowiciel po/panowaniu na Czechach Śląska, zagarniętego przez Brzetysława. Płaci mu przy tym Kazimierz tytułem odszkodowania, poczynając od roku 1052, pięćset grzywien srebra i trzydzieści grzywien złota rocznie.

Bije denary wrocławskie i Bolesław Śmiały, umieszczając na Av. swastykę, a w otoku swoje imię, na Rv. głowę Jana Chrzciciela i otaczającą legendę.

Znany jest brakteat Bolesława IV Kędzierzawego i żony jego Anastazji Kijowskiej, bity we Wrocławiu przez Biskupa Waltera.

./.

www.numizmatykkrakowski.pl

62

Bije we Wrocławiu brakteaty zarówno napisowe, jak i nieme Kazimierz II Sprawiedliwy.

Czyni to i Henryk I Brodaty, książe na Śląsku, Krakowie, Mał i Wielkopolsce, jeden z najpotężniejszych Piastów dzielnicowych.

Po nim wykonują swe prawo mennicze pośrednio, względnie bezpośrednio, wszyscy dzielnicowi Piastowie śląscy, a równolegle z nimi względnie po ich wygaśnięciu ich następcy, aż do roku 1742.

Ci tylko książęta śląscy, dziedzice Śląska Dolnego czyli Właściwego, używali zawsze tytułu DVX SILESIE albo ZLESIE oraz znanego Orła Śląskiego z półksiężycem i krzyżem na piersiach, będących nawiązaniem do pamiętnych bojów z Mongołami w roku 1241.

Oni to na przestrzeni stuleci, nieraz władali równolegle znaczną częścią Małopolski i Wielkopolski, a sięgali nawet po wakującą w tym czasie koronę polską.

Był tedy Księciem Dolnośląskim i wspomniany Henryk I Brodaty Henryk IV Probus, Książe na Wrocławiu, Krakowie i Sandomierzu.

Książętami Dolnośląskimi byli dalej Henryk I (III) Głogowczyk, wielki spadkobierca idei zjednoczenia ziem polskich, jeden czujący w swoim ręku spuściznę po Przemysławie Pogrobowcu, Henryku IV Probusie raz znaczną część Wielkopolski, wydartą Władysławowi Łokietkowi Gnieznem, Poznaniem i Kaliszem. Ubiegał się on o tron polski, bijąc w tym czasie ciekawy kwartnik śląski z wyobrażeniem księcia, dzierżącego koronę w ręku.

Posługiwał się stale tytułem HERES REGNI POLONIE syn jego Henryk II (IV) Pobożny albo Fidelis, jak i brat poprzedniego Konrad Oleśnicki, Dominus de Namslavia i HERES REGNI POLONIE.

Ubiegał się 2-krotnie o tron polski czesty gość na Zamku Krakowskim zniemczony Henryk XI, syn Fryderyka III Legnickiego; raz po Zygmuncie Auguście za życia Króla, na zjeździe w Lublinie w r.15 po raz wtory po ucieczce Henryka Walezjusza.

Drugim z kolei królem polskim, jaki wyszedł z bliskiego pnia Śląska sięgnął śmiało po koronę św. Wacława i Ludwika dla syna, był Kazimierz Jagiellończyk. Za jego to życia zdołała usadowić się przejściowo na Śląsku gałęź Jagiellońska w osobie najstarszego syna jego Władysława i wnuka Ludwika II Jagiellończyka, Królów Węgier i Czech, a Panów lennych Śląska i Łużyc między rokiem 1471 a rokiem 1526.

W tym też czasie zasiadali na stolcu książęcym na Śląsku, z woli królewskiego brata sw jego, kolejno dwaj bracia Władysława Jagiellończyka - w przyszłości królowie polscy.

A więc starszy Jan Olbrecht z nadania królewskiego książę na Głogowie, Żąbkowicach, Karniowie, Toszku, Bytomiu, Koźlu, Nidku, Głubczycach i Rodzisławiu, a po nim najmłodszy Zygmunt, późniejszy król Zygmunt Stary, książe na Głogowie i Opawie, z ramienia królewskiego brata Namiestnik królewski na obu Śląskach i Łużycach, wielki reformator monety śląskiej.

Raz jeszcze zdołała usadowić się na Śląsku linia polskich w osobie 3 synów Zygmunta III, dzierżących Opole i Racibórz tytułem zastawu.

Wszedłszy w posiadanie Raciborza i Opola za udzielona Ferdynandowi III Habsburgowi w r.1645 pożyczkę w wysokości 100.000 kóp groszy praskich, polecił Władysław IV w zajętym przez wojska koronne Opolu bić monetę pod swoim stemplem. Przystąpiono już w r.1647 do bicia na razie drobnej monety obiegowej, znanej pod nazwą krajcarów albo grajcarów, powszechnej w krajach korony austriackiej, lubianej na Śląsku i w Czechach, odpowiadającej trzeciakowi.

Znana w 2 odmianach, bita jako krajcary potrójne z ujawnionym pod ukoronowanym popiersiem na Av. liczbą 3, posiadała na w polnym otoku legendę VL·IV·D: G·R· 3 POL-ET-S, na Rv. bądź ukoronowanego orła polskiego na tarczy pod koroną ze skrzydłami wazów na piersiach, bądź Orła Śląskiego z półksiężycem i krzyżem. Po jednej st

www.numizmatykkrakowski.pl

nie tarczy znajdowała się sygnatura mincerza w postaci 2 skrzyżowa-
ych haków górniczych między literami jego G-G, po drugiej stronie
arczy ułożony równolegle do tarczy r.1647. Umieszczona na Rv. le-
enda posiadała w tytulaturze wzmiankę o nowej godności króla,
twierdzając jednocześnie, że moneta ta jest prawnym znakiem pienięż-
y na obszarze Opola i Raciborza - MO.AR-DV.OP-ET-RAT.

Po zgonie brata swego Władysława IV w drodze spadku otrzymał
e księstwa najmłodszy brat króla Karol Ferdynand, zasiadający od
.1625 na Stolicy Biskupiej we Wrocławiu, a od r.1640 piastujący
jednocześnie godność Biskupa Płockiego.

Wraz ze zgonem Karola Ferdynanda oba księstwa przypadły Marii
dwice, małżonce Jana Kazimierza, wdowie po Władysławie IV.

Nieszczęśliwa wojna szwedzka, zmuszając Jana Kazimierza do chwi-
owego opuszczenia w r.1657 granic swojego Państwa i zatrzymania
ię na czasowy pobyt w Opolu, była przyczyną podjęcia przez króla
icia monety w tym mieście, wolnym jeszcze od nieprzyjaciela.

Tu też powstawać mogły i powstawały w rzeczywistości, jak świad-
ą przytoczone niżej dane, te liczne monety Jana Kazimierza pod her-
mi koronnymi, najczęściej z popiersiem nieukoronowanym, bez wzmian-
w tytulaturze o ich śląskim pochodzeniu, bez herbu podskarbiego,
sygnatura lub bez minerzy królewskich, od r.1657 począwszy.

Była więc chwilowo w Opolu jedyna czynna mennica polska.

Zgodnie z doniesieniem rajców opolskich z dn.9.II.1659 r. bito
tym czasie i w latach następnych w Opolu dukaty i ory pod stem-
em Jana Kazimierza na stopę polską z popiersiem Króla bez korony
wróconym w prawo i z orłem polskim - o tytulaturze bez wzmianki o
ląsku zarówno na Av, jak i na Rv.

Jednocześnie Jerzy Reichart, mincerz cesarski we Wrocławiu, bi-
w tym czasie dla króla polskiego i szwedzkiego 1/4 talary. Donosi
dn. 27.IV.1658 r. do Komory Śląskiej "o uruchomieniu przez J.Kr.
ść Króla Polski i Szwecji mennicy w Opolu, odbudowanej w ubiegłych
atach przez Karola Ferdynanda, jako księcia na Opolu i Raciborzu i
jednoczesnym przystąpieniu do bicia w niej śląskich krajcarów po-
ójnych, a na stopę polską i ziarno według ordynacji Zygmunta III
ak jak w Gdańsku i Koronie Polskiej, 15-groszówek, szóstaków i dwoja-
ów".

Iść miały szóstaki owe po 18 krajcarów śląskich, a dwojaki(Doppel-
chen) po 6 krajcarów.

Równocześnie zawiadamia Reichart komorę o przyjęciu przez siebie
propozycji objęcia mennicy w Opolu.

Odwołanie Reicharta z Opola przez Komorę Śląską spowodowało na-
ychmiastową interwencję Marii Ludwiki w komorze pismem z dn.23.IV.
58 r. i wymianę zdań między królową a ówczesnym namiestnikiem Śląska
rzym, księciem na Brzegu dn. 31.V.tegoż roku.

Królowa w sposób kategoryczny potwierdzała prawa swe wynikające
ontraktu zastawu w słowach: "CONTRACTUM RATIONE MONETAE CUDENDAE
SIGNANDAE IN ARCE OPOLIENSI..... OMNI OPE ET FAVORE ADESSE".

Odpowiedź zarówno komory śląskiej, jak i namiestnika Śląska, a
eszcie dworu cesarskiego sprowadzała się do tego, by przysługujące
acicielowi zastawu prawo mennicze wykonywane było przez niego bez-
rednio wypowiadając się przeciw zamierzonemu puszczeniu mennicy
Ferdynandowi
ierzawę niejakiemu Juliuszowi z Jarocina, z pochodzenia ślązakowi.

Już w lipcu 1658 r. wystąpiły ze skargą nadto Stany Śląskie, ja-
by bita w Opolu przez stronę polską moneta była gorszą od miejsco-
ej monety śląskiej, a poza tym posiadała ukoronowane popiersie panu-
ego w Polsce króla oraz jego herby, a nie podobizno królewską, właś-
ciciela zastawu.

Zgodnie z zarządzeniem cesarza, wystosowanym do namiestnika i
leceniem wydanym Komorze śląskiej zachować mienie STATUS QUO aż do
ego zarządzenia cesarza.

www.numizmatykkrakowski.pl

64

Dopiero 18.II.1660 r. powiadomiony został przez cesarza ks. Jerzy o decyzji pozostawienia królowej do końca jej życia prawa urzędzenia w Opolu mennicy i bicia w niej monety grubej - dukatów i talarów na stopę i ziarno obowiązujące krajo dziedziczne korony austkiej z podobizną i godłem królowej oraz legendą: "DVCISSA OPPOLIENS HYPOTHECARIA".

Pozostawiając jednocześnie w ręku właściciela zástawu nadal prawo bicia drobnej monety obiegowej, zastrzegano raz jeszcze, by powyższe wykonywane było przez ministrów i sługi królowej, a nigdy przez kogoś innego, jak to wynika z odnośnego orzmienia zarządzenia "DASS SOLCHE MUNZGERECHTIGKEIT DURCH IHRE EIGENE MINISTROS UND REDIENTE EXERCIRET UND VERWALTET, KEINESWEGS ABER JEMANDTS ANDEREN ETWAN UMB EINE GEWISSE SUMMA GELTS ODER IN ANDERE WEGE HINGELASSEN WERDEN SOLE".

W rzeczywistości nie ujawniono dotychczas żadnej monety śląskiej bitej pod stemplem Marii Ludwiki.

Natomiast zaliczane są do monet bitych przez Jana Kazimierza bezwzględnie w Opolu krajcary potrójne z r.1657 z sygnaturą Andrzeja Tympfa (A-T), bite w r.1658 przez Reicharta z Wrocławia bez jego sygnatury oraz z r.1660 i 1661 z sygnaturą mincerza królewskiego Tomasza Tympfa (T-T) i z herbem Jana Kazimierza Krasińskiego (Śleźwron), podskarbiego wielkiego koronnego. Wszystkie one posiadały w piersie króla BEZ KORCNY z liczbą 3 pod nim, a na Rv. ukoronowanego orła polskiego ze znopkiem wazów na piersiach i legendą: MON·ARG·REG·POL·

Zarówno one, jak i 15-krajcarówki Jana Kazimierza z r.1664 z sygnaturą Andrzeja Tympfa A-T zbliżone są do obiegowej monety cesarskiej, odbiegając daleko od współczesnych monet koronnych i litewskich:

Znaczone r.1657 i 1658 orty z ujawnioną częściowo liczbą 18 oraz podobizną króla i ukoronowaną tarczą koronną, odbiegając znowu tak co do stempla, jak i nieumieszczania herbu podskarbiego oraz jakiejkolwiek sygnatury od typu monet polskich powstać mogły prawdopodobnie tylko w mennicy w Opolu.

Słuszne przeto zdają się supozycje, według których wobec zajęcia szwedzkiego i ucieczki króla na Śląsk, znaczna ilość monet polskich a przede wszystkim znaczone rokiem 1657 i dalszymi - powstać mogła i powstawały w Opolu. Sprawdzianem supozycji tych co do miejsca i powstania, co raz jeszcze z naciskiem podkreślić trzeba, jest przy wszystkim często brak na nich herbu podskarbiego, a nawet sygnatura mincerza, wzgl. znajdowana sygnatura należy do mincerzy królewskich (A-T lub T-T). Popiersie królewskie często nie posiada korony - argument na rzecz przeżywanego w owych czasach Potopu.

W r. 1666 Leopold austriacki wobec spodziewanej abdykacji Jana Kazimierza objął oba księstwa Opole i Raciborz w bezpośrednie swe władanie, a mennica w Opolu raz jeszcze przystąpiła do bicia znacznej ilości różnorodnej monety tym razem pod stemplem nowego swego pana.

W myśl patentu cesarskiego z dn.3.V.1666 r. błąkające się tu i owdzie 15-krajcarówki Jana Kazimierza zostały wywołane i kurs ich przymusowy ustalony na 6 krajcarów.

- -

Bibliografia:

1. Codex Diplomaticus Silesiae XIX.
2. Dewerdeck G.-Silesia Numismatica. Jauer 1711.
3. Staatsarchiv in Breslau - Oppeln-Ratibor I 27 g.str.34, 27 m.

www.numizmatykrakowski.pl

4. Zeitschrift für Geschichte und Altertum Schlesiens.
5. Geheimes Staatsarchiv in Berlin.
6. Acta Publica, wydawnictwo Verein für Geschichte und Altertum Schlesiens t.5 str.227.
7. Friedensburg - Schlesiens neuere Münzgeschichte str.190-194.
8. Bahrfeldt - Beitrage zur schl. Munzkunde des Mittelalters.

Kronika wydawnicza.

1. Maria Opozda. Dirhem arabski z X wieku znaleziony w Tumie koło Łęczycy.
   Pod tym tytułem ukazała się w tomie III-cim "Sprawozdań" P.M.A. (1950) praca mgr Marii Opozda-Czapkiewiczowej, dotyczącą dirhemów arabskich ze znaleziska w Tumie koło Łęczycy.

   Badania wykopaliskowe prowadzone były pod kierunkiem prof.dr Konrada Jażdżowskiego.
2. Dr Marian Haisig. "Slask w monetach, medalach i pieczęciach". Wrocław 1951.
3. Przewodnik po wystawie w Łodzi . Łódź, 1951.

Życie organizacyjne.

Odbyty w dn.28.VI.b.r. Zjazd czterech Towarzystw Numizmatycznych, który zaszczycił swoją obecnością Minister Kultury i Sztuki Ob. Stefan Dybowski, powziął następujące Uchwały:

Wobec poważnych trudności, z którymi w okresie powojennym boryka się numizmatyka polska - Zjazd uważa za konieczne:

I. Zorganizowanie wykładów w zakresie numizmatyki ogólnej i polskiej na wyższych uczelniach w Warszawie, Poznaniu i Krakowie.

II. Powołanie do życia studium 3-letniego poświęconego w całości tej dyscyplinie, a więc traktującego Numizmatykę jako przedmiot główny.

III. Uzyskanie liberalnych ustaw w zakresie prawa posiadania monet i medali bitych w złocie przez osoby zrzeszone w Towarzystwach Numizmatycznych, z dopuszczeniem do obrotu nimi jako przedmiotami użytkowymi.

Wprowadzenie metryk stwierdzających pochodzenie numizmatu.

IV. Obsadzenie stanowisk kustoszów w istniejących Muzeach państwowych posiadających zbiory numizmatyczne przez naukowców.

V. Organizowanie przy istniejących zbiorach odpowiednich laboratoriów naukowych, wyposażonych w fachową literaturę i odpowiednie urządzenia badawcze.

VI. Udzielanie pomocy finansowej i organizacyjnej poczynaniom Towarzystw Numizmatycznych podejmujących prace badawcze, wykopaliskowe oraz publikacje.

Celem szczegółowego opracowania założeń organizacyjnych Numizmatyki Polskiej Zjazd wybrał Komisję, uchwały której będą podstawą dalszego działania.

www.numizmatykkrakowski.pl

W skład Komisji weszli: Prezydium Zjazdu w osobach Prezesa Władysława Terleckiego, Sekretarza Anny Szemiothowej oraz z Warszawy prof. dr.Kazimierza Michałowskiego, prof.dr Aleksandra Giejsztora, a z Wrocławia dr M.Haisiga i z Łodzi mgr Władysława Głuchowskiego.

Wykłady na Uniwersytecie Warszawskim.

Na skutek starań Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego w bieżącym roku Akademickim podjęte zostały na Uniwersytecie Warszawskim wykłady z Numizmatyki.

Wykłady w zakresie numizmatyki polskiej prowadzi inż.Władysł Terlecki, z numizmatyki antycznej - kustosz Muzeum Narodowego Anna Szemiothowa.

Z programem wykładów zapozna członków Towarzystwa Redakcja Komunikatów w następnym numerze.

Noweliżacja Ustawy o posiadaniu i obrocie monetami złotymi zabytkowymi.

W najbliższym czasie ma wyjść ustawa o posiadaniu i obrocie monetami złotymi zabytkowymi, uwzględniająca postulaty, wysunięte przez Zjazd Towarzystw Numizmatycznych w roku bieżącym.

Kontrola nad punktami skupu złomu srebrnego i monet.

Wobec kontynuowanego w dalszym ciągu przez uspołecznione punkty skupu niekontrolowanego nabywania na cele techniczne złomu srebra, obejmującego również monety i medale o charakterze zabytkowym, Warszawskie Towarzystwo Numizmatyczne powzięło uchwałę przedstawienia powyższej sprawy Ministerstwu Kultury i Sztuki.

Zdaniem Towarzystwa powinien być zmieniony system skupu powyższego "surowca", idącego dzisiaj do tygla.

Kontrolę wykonywać powinny właściwe organy Ministerstwa Kultury i Sztuki przy współdziałaniu Towarzystw Numizmatycznych.

Na każdorazowe przetapianie srebra uspołecznione punkty skupu oraz wszystkie inne tego rodzaju placówki powinny uzyskiwać zezwolenie czynnika kontrolującego. Umożliwi to ocalenie dla kultury polskiej cennych nieraz zabytków sztuki menniczej i medalierskiej.

Ku wygodzie członków Warszawskiego Towarzystwa Numizmatycznego Redakcja zamieszcza przy niniejszym liście członków Towarzystwa:

1. Aumiller Józef, prof. Akademii Sztuk Piast:, Warszawa, Dobra 2
2. Bartoszewski Władysław, Dyrektor Nar.B.P. " Bielańs
3. Borkowski Jerzy Krośniewice pod Ł
   Apteka
4. Buś Włodzimierz płk. W-wa, Smulikowski
   m.
5. Chojecki Tadeusz mgr kustosz M.N. Muzeum Narodowe

www.numizmatykkrakowski.pl

6.	Czerwiński Konstanty, skarbnik W.T.N.	W-wa, Al. Jerozolimskie 47
7.	Dąbrowski Wacław	" Puławska 103 m. 6
8.	Głuchowski Włodzimierz, mgr	Łódź, Tkacka 6
9.	Gupieniec Anatol, mgr, kustosz M. Arch.	" Pl. Wolności 14
10.	Haisig Marian, dr, kustosz Muz. Hist.	Wrocław, Szewska 49
11.	Hoppe Stanisław inż.	W-wa, Żoliborz, Czarnieckiego 57
12.	Hubert Antoni, inż.	W-wa, Poznańska 14
13.	Jarosz Sebastian, sekretarz Redakcji Komunikatów W.T.N.	W-wa, Muzeum Narodowe, Al. Jerozolimskie 3
14.	Kałkowski Tadeusz, inż.	Kraków, Bonerowska 8
15.	Karczewski Józef, inż.	W-wa, Langiewicza 31
16.	Krzyżanowska Aleksandra, asystent M.N.	Muzeum Narodowe w W-wie
17.	Kurowski Romuald	W-wa, Górska 30 m. 8
18.	Malinowski Stanisław	W-wa, Mokotów, Szustra 118-124 m. 35, kol. VI.
19.	Matusewicz Jacek	W-wa, Klonowa 16 m. 2
20.	Minko Bolesław płk.	W-wa, Muranów, Nowolipki blok 106 m. 8.
21.	Niewitecki Stanisław	Bydgoszcz, Jagiellońska 2 m. 17
22.	Opozda -Czapkiewiczowa Maria, mgr	Kraków, Smolki 16 m. 2
23.	Osiński Tadeusz, dr	W-wa, Fabryczna 25 m. 6
24.	Plewicki Mieczysław	W-wa, Krasińskiego 29 m. 84
25.	Rożdżyński Leon	Bydgoszcz, Sienkiewicza 33 m. 8
26.	Sabat Bronisław, dr prof.	W-wa, Al. Jerozolimskie 49
27.	Stypuła Hanna, kustosz Muzeum Komunik.	W-wa, Grochowska 221
28.	Szemiothowa Anna, kustosz M.N. sekretarz Warsz. Tow. Numizmatycznego	Warszawa, Muzeum Narodowe
29.	Szrubarski Ludwik, antykwariusz	W-wa, Mokotów, Tyniecka 26 m. 2
30.	Szymoński Jan, inż.- Członek Kom. Red.	W-wa, Bałuckiego 32.
31.	Terlecki Władysław, inż. Prezes W.T.N.	W-wa, Chocimska 35
32.	Tdowiszewski Zygmunt, dr, Kustosz Muz. Pomorskiego	Toruń, Rynek Starom.
33.	Więckowski Władysław	Krzyszkowice, poczta Wolanów, pow. Radomski.
34.	Zabłocki Jan, prof. dr	Toruń, Uniw. Mik. Kopernika
35.	Zakrzewski Bolesław, dyr. Nar. Banku P.	W-wa, Polna 3a m. 8
36.	Zmigrodzki Zbigniew, prof.	W-wa, Akademicka 3

Zawiadomienie.

Zebrania Warszawskiego Tow. Numizmatycznego odbywać się będą w gmachu Muzeum Narodowego w Warszawie przy Al. Jerozolimskie Nr. 3 raz na miesiąc w każdy pierwszy czwartek po pierwszym. Ewentualne zmiany podawane będą w "Komunikacie T-wa".

Sprostowanie.

Poprzedni numer komunikatu omyłkowo został oznaczony liczbą 1 (10) i prawidłowy numer jego jest 1 (11). Wobec powyższego oddawany obecnie do rąk członków Komunikat numizmatyczny nosi liczbę 2 (12).

www.numizmatykkrakowski.pl

www.numizmatykkrakowski.pl